Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302 Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036 УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XCIII. Ч. 36. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 25-го ЛЮТОГО 1986 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 25, 1986 No. 36. VOL. XCIII.

Танцювальний ансамбль С. Чупляка прибуде з Англії на турне

Група танцюристів з ансамблю С. Чупляка

Лондон. — Народний танцювальний ансамбль Степана Чупляка з осідком у Ноттінгґамі Великобританія, заснований ним щойно сім років тому, але за той час цей ансамбль своєю невтомною працею і виступами зумів добитися міжнародного признання в Еспанії, Голляндії, Німеччині, Франції, Бельгії, Швайцарії, Португалії, Ірляндії, Великобританії, де часто виступає по великих театрах у телебаченні тощо.

Минулого року ансамбль виступив з великим успіхом перед королевою Англії у найбільшому театрі цієї країни „Роял Алберт Голл" у Лондоні у присутності 7,000 глядачів.

Ансамбль нараховує біля 50 танцюристів, музикантів та співаків, якими чужинецька преса захоплена, підкреслюючи їхнє знамените виконання українських танків, цікаву хореографію, велику енергійність та здисциплінованість, чудові строї, перщорядну оркестру у склад якої входять цимбали, сопілки, скрипки тощо.

У листопаді цього року ансамбль приїжджає на велике концертове турне по Канаді і ЗСА. Це буде перший виступ ансамблю у Північній Америці.

Виступи відбудуться у таких містах: 6-го листопада у Вінніпезі, 7-го листопада в Гандер Бей, 8-го листопада у Саскатуні, 9-го в Едмонтоні, 11-го в Дітройті 12-го в Чікаго, 13-го в Клівленді, 14-го в Нюарку, 15-го у Філядельфії, 16-го в Ню Йорку, 18-го в Рочестері, 19-го в Боффало, 20-го в Кінгстоні, 21-го в Монтреалі, 22-го в Гамилтоні і останній концерт 23-го листопада у Торонто.

Слід сподіватися, що ансамбль С. Чупляка захопить українців у ЗСА і Канаді не менше, як він захоплює українського і чужинецького глядача в Европі.

Координатором турне є відомий співак і імпресаріо Володимир Луців.

КОНЦЕРТ Ю. ОСІНЧУК

Ню Йорк. — Концерт піяністки Юліяни Осінчук відбудеться в середу, 5-го березня ц.р., о год. 8-ій вечора тут, в залі Аліс Таллі Голл, Бродвей і 65-та вул. У програмі — Моцарт, Мендельсон, Шопен та прем'єра Сонати оп. 18 Б. Лятошинського. Квитки в ціні 10 дол. і 8 дол. при касі. Можна замовити квитки раніше, телефонуючи на число: (212) 362-1911.

Нюйоркська газета пише про поляків у Львові

Ню Йорк (Р. Голіят). — Щоденник „Ню Йорк Сити Трибюн" з 14-го лютого 1986 року помістив статтю кореспондента Ройтерса Тоні Барбера п. н. „Польські впливи є сильні в українському домінованому Львові".

Автор пише, що у Львові написи на крамницях є в українській мові, а найбільш поширеною розговірною мовоє є мова українська, але майже 50 років після приєднання до СССР, польський вплив у Львові є ще наглядний.

У цьому місті діти навчаються в польській мові у двох школах, в катедрі й костьолі римо-католицькі відправи відбуваються в польській мові, а проходячи через головний львівський цвинтар можна побачити сотні польських надгробників.

Навіть в ресторані, недалеко головної площі, яка подібна до головної площі в Кракові, двірник вітає вас польською мовою „прошен".

Офіційні представники туристики кажуть, що у Львові є лише 10,000 поляків серед 700,000 населення з того, 530,000 українців. Місто також включає в тому числі росіян, білорусинів, жидів і незначне число вірменів.

Мешканці кажуть, що границя з Польщею віддалена заледве 45 миль, тому багато людей люблять вечорами включити телебачення та дивитись на польські програми. Деякі обережно виявляли знання дії робітничої спілки „Солідарности".

Місто відоме, як Львов в російській мові, Львуф у польській і Львів по-українськи, засноване в 1256 році і від кінця XIУ сторіччя до 1772 року було частиною Польщі.

Львів був за Австро-Угорської імперії частиною Галичини, де в 1867 році поляки дістали самоврядування зі сеймон у Львові, який вибирали обмеженим виборчим привілеєм.

Цей привілей загострив історичну ворожість між поляками й українцями, головно у Львові, який став центром українських національних стремлінь під кінець XIX століття, пише автор.

Польське правління повернулось до Львова в 1918 році, але у вересні 1939 року, негайно після того, як нацисти напали на Польщу, совєтські війська вмарширували в місто. Разом з іншими польськими теренами, знаними, як Західня Україна. Львів прилучено до УССР.

Офіційно говориться, що майже всіх поляків зі Львова репатрійовано після того, як совєтські війська зайняли вдруге місто в 1944 році. Українська мова є там зараз офіційною мовою.

Одним з інтриґуючих питань є який єфект мала „Солідарність" на Львів та інші сусідні з Польщею землі. Офіційні українські публіцисти обвинувачували в тому часі українську еміграцію на Заході, яка хотіла поширити „польську хворобу" на підсовєтську Україну.

Один з мешканців Львова якому було відоме ім'я лідера „Солідарности" Леха Валенси і який знав про події в Польщі сказав, що не було багато симпатій до поляків. Цю індиферентність можна пояснити традиційним недовір'ям. В СССР є 1,2 мільйона поляків, а щонайменше 200,000 українців живе у Польщі, але жадна з тих країн не дає багато інформацій про свої етнічні меншости.

В очах совєтської влади українські меншини в Польщі й Чехо-Словаччині є „віконцем надії" і зв'язком із Заходом.

Чутливість совєтських чинників до подій в Польщі була наглядно коли вони несподівано здержали польський туризм до Львова з метою запобігти поширенню „польської хвороби". Службовці з Інтуриста кажуть, що перша туристична група з Польщі до Львова, прибуде при кінці цього року. Поляків вже допускається до інших міст СССР.

У Львові не виходить польська преса, але польськомовну пресу з Вильна, столиці Литовської ССР, бажаючі можуть набути в кіосках у Львові, — стверджує автор цієї описової довідки про поляків у Львові.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ НЕ ПІДТРИМУЄ ПОЛІТИЧНИХ ЦІЛЕЙ Р. РЕҐЕНА

Вашінгтон. — Державний департамент під керівництвом Джорджа Шулца не підтримує політичних ідей й цілей президента Роналда Реґена і веде таку політику, яка не вкладається у політичну філософію Р. Реґена, але дуже часто її протирічить, — пише щоденник „Ню Йорк Сіті Трібюн" у числі газети з 14-го лютого ц.р., покликаючись на студію Бенджаміна Гарта, речника вашінгтонської Спадщинної фундації.

П. Гарт пише у рапорті згаданої фундації, що діється щось незрозуміле в американській політиці, явище, яке майже не зустрічається в інших країнах. Державний департамент нетощо не підтримує політичної філософії Президента ЗСА, але входить в колізію з його практичними цілями. Це діється головно у відносинах ЗСА із Совєтським Союзом й іншими східньоевропейськими комуністичними державами, де переважає тенденція повороту до політики детанту і необмеженої співпраці ЗСА з комуно-московською імперією на усіх майже відтинках, що дає лідерам СССР можливість інфільтрувати Америку із середини, натомість ЗСА такої можливости не мають і навіть не ставлять собі такої цілі.

Таку політику Б. Гарт називає „зрадою політичних цілей президента Р. Реґена" на протязі його п'ятирічного керівництва. Без сумніву унапрямлювачем цієї політики Державного департаменту є Дж. Шулц і його найближчі співробітники, які роблять враження на зовні, що вони льоояльні до політики Президента, але в дійсності ведуть її окремими шляхами, десь заздалеґідь визначеними на роки.

У 22-сторінковому рапорті Гарт аналізує один за одним випадки такої нельояльности і „політичного зрадництва" філософії Р. Реґена, який, на його думку, особисто не змінив своєї думки ані про комуно-московську імперію, ані про загрозу комунізму для вільного світу. Б. Гарт назвав свою аналітичну працю „Реторика чи дійсність: як Державний департамент зраджує візію „Р. Реґена". Замість прославляти політичну доктрину Р. Реґена деякі його співробітники повели американську закордонну політику шляхами співробітництва з СССР і замість у принципі засуджувати підривні дії совєтської імперії у світі, вони зльокалізували загрозу і обмежили її до Афганістану, Нікараґуа, Ель Сальвадору, хоч знають, що причиною льокальних війн, накопичення модерної зброї в Центральній Америці, росту марксистських партизан є ділом Москви.

Треба думати, що випадок з українським моряком Мирославом Медведем був одною із причин написання тієї статті Б. Гартом, тому, що він в одному місці каже, що Державний департамент відмовляється уділювати азиль для втікачів з-під комуністичної опресії, але натомість перенаголошує тероризм на Близькому Сході, щоб таким чином відвернути увагу світу від кореня зла. Гарт присвятив окремий параграф цій справі і скартав Державний департамент за полагодження справи М. Медведя. Він називає цей випадок „типовим' у полагодженні подібних справ.

Б. Гарт, 27-річний журналіст, син професора Джефрі Гарта з Дартмут коледжу, який є рівночасно старшим редактором журналу „Нашенел Рів'ю".

У ФІЛІППІНАХ РОЗПОЧАВСЯ БУНТ АРМІЇ ПРОТИ Ф. МАРКОСА

Маніля, Філіппіни. — Президент Філіппін Фердінанд Маркос, зустрівшись зі спротивом частини армії очолюваної міністром оборони Хуаном Понсе Енріле і з допомогою генерала Фіделя Рамоса, популярного серед вояків командира, проголосив вийнятковий стан у Філіппінах і наказав армійським частинам, вірним урядові, зліквідувати ребелію і розігнати цивільних спомагачів ребіліянтів, які тисячами напливають до Манілі, щоб перешкодити армії розправитись з тими вояками, які перейшли в табір противників Маркоса.

Знову ж з другої сторони ген. Ф. Рамос, користаючись радіостанціями Римо-Католицької Церкви, яка повністю підтримувала у виборах кандидата опозиції Коразон Акіно і тепер підтримує противників Маркоса, проголосив створення тимчасового уряду. Збунтовані військовики, з пасивною підтримкою багатьох сотень федеральних урядовців, захопили навіть на деякійсь час контрольовану урядом телевізійну станцію і звідти проголосили свої вимоги, одною з яких є негайне уступлення Маркоса з посту президента. Тимчасовий уряд очолює ніби то легально обрана у президентських виборах К. Акіно і її заступник, тобто віцепрезидент Сальвадор Лаврель. Обидвоє заявляють, що вони виграли вибори, але прихильники Маркоса з крайової асамблеї, пофальшували виборчі бальоти, всеодно проголосили Маркоса президентом, давши йому аж 53 відсотки усіх виборчих голосів.

Не зважаючи на загальний ентузіязм, який панує серед народних мас, а головно прихильників К. Акіно, керівник ребіліянтів ген. Х.П.Енріле заявив на католицькій радіопередачі, що „ми все одно маємо чималу проблему до розв'язання, бок Ф. Маркос ще виконує функцію президента країни і велика частина армії та державного апарату його підтримує за всяку ціну". Він переконаний, що філіппінці повинні вийти поголовно на вулиці міст, блькувати танки і панцерні вози льояльних до Маркоса військових частин, намовляти їх переходити в табір противників, і тим самим забезпечити здобутки „мирної революції", які філіппінці здобули тяжкою і наполегливою працею.

К. Акіно також виступила із закликом до філіппінського народу, закликаючи усіх кому дорога демократична система вийти на вулиці і мирним способом добитися зміни політичної і соціяльної системи.

У Вашінґтоні, президент Роналд Реґен апелював до президента Ф. Маркоса не використовувати військової сили для ліквідації ребіліянтів, що може викликати громадянську війну у Філіппінах. Вашінґтон погрожує здержанням всякої військової і економічної допомоги, якщо обидві сторони не полагодять в мирний спосіб існуючого конфлікту. Пізніше засоби масової інформації повідомили, що Р. Реґен дораджував Ф. Маркосові уступити з посту президента. Становище Президента ЗСА до подій у Філіппінах передав речник Білого Дому Леррі Спікс. Це однак не значить, що Маркос здасть свої позиції без бою, — кажуть політичні і військові спостерігачі.

„СЛУГА" У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — Студія Мистецького Слова Лідії Крушельницької влаштовує комедію Г. Гольдоні „Слуга двом панам", яка відбудеться тут, в неділю, 23-го березня ц.р., о год. 4-ій по полудні, в залі Ля Салл університету при 20 вул. Олні авеню. Постановка комедії є під проводом Лідії Крушельницької, музичне оформлення Ігоря Соневицького, хореографія Ольги Ковальчук-Івасівки, костюми і реквізит Ельміри Ґеруляк, світлом заряджують Юрко Ґречило і Андрій Ганкевич, а інспекторами сцени є Богдан Прятка і Павло Шпонтак. Квитки можна набути в крамницях „Космос", „Оріон" і при касі. Спонзором комедії є Український Клюб при університеті Ля Салл.

Б. Божемський покаже дереворити в Чикаґо

Чикаґо, Ілл. (О.Г.). — Відомий український мистець Богдан Божемський з Ню Джерзі матиме тут виставку своїх творів.

Як відомо, Б. Божемський є одним з дуже активних та найбільш продуктивних українських мистців, працює водночас у двох ділянках — малярстві і графіці. Цим разом, на цій виставці можна буде оглянути і набути деревориті, частина яких є кольорова. Разом буде виставлено 100 дереворитів цього мистця, картини якого знаходяться у ґалеріях усього світу.

Виставка відбудеться у залі Сеньйорів, при 2355 Вест Чикаґо авеню. Відкриття — у п'ятницю, 7-го березня ц.р., о годині 6:30 вечора. В суботу, 8-го, і неділю, 9-го березня, виставка відкрита від год. 9-ої ранку до 5-ої по полудні.

Плянується шосту поїздку „Стежками батьків по Европі"

Ню Йорк. Фундація УВУ організовує шосту з черги п'ятитижневу студійну поїздку „Стежками батьків по Европі", яка триватиме від 4-го липня до 10-го серпня ц.р. та є для студентів від 18 до 25 року життя. Прогулька є під керівництвом д-ра Петра Гоя.

В часі перебування в Мюнхені крім курсів, в суботи і неділі, будуть одноденні поїздки і оглядини історичних замків. У третій, четвертий і п'ятий тиждень буде нагода оглянути Венецію, Рим, Монте Кассіно, Помпеї або Капрі, Сорренто, Люрд, Женеву, Віллярс, Монтро, Париж і інші міста.

Студенти зможуть одержати кредити за один або два курси. Оплати за курс — 110 дол. Дорога літаком прямо до Мюнхену, приблизно 575 дол. Квиток на поїзди (рейлпас) 1-ої кляси на 1 місяць — 410 дол. Кошт повного перебування і утримання в українських інтернатах на протязі трьох тижнів, в готелі, частинне харчування, автобус на льокальні чи цілоденні прогульки в сумі 995 дол. — 1,299 дол. Повний кошторис за 36 днів приблизно від 1,995 до 2,280 дол. З огляду на обмежену кількість місць, першенство мають перші зголошені із завдатком 150 дол. Зголошуватись треба негайно до 30-го березня ц.р.

В справі програми і стипендії слід звертатись до д-ра Петра Гоя на телефон: (212) 254-1571 у вечірніх годинах або писати на адресу: UFU Foundation, 203 Second Ave., New York, N.Y. 10003. Першенство на стипендії мають ті студенти, батьки яких або вони самі є

(Закінчення на стор. 6)

Березень — місяць СФУЖО

Джерзі Сити, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Редакцію „Свободи" відвідали чотири активні членки Фінансової комісії Світової Федерації Українських Жіночих Організацій — Христина Сеник, Христина Кульчицька, Мирослава Гил і Марійка Леськів, щоб поінформувати про акцію комісії, яка буде переведена у березні.

Членки Фінансової комісії СФУЖО в редакції „Свободи": (сидять, зліва) Христина Кульчицька і Мирослава Гил, (стоять, зліва) Марійка Леськів, Христина Сеник.

Фінансова комісія СФУЖО є відома зі своєї широкої і корисної активности для придбання фондів на „Українку в світі" — орган СФУЖО, як також на зовнішні акції, яких СФУЖО має завжди багато. Тільки в останньому році, пригадують нам наші гості, Управа СФУЖО зорганізувала поїздку численної делеґації українок на Міжнародну Жіночу Конференцію ОН в Найробі, влаштовано з'їзд знавців народного мистецтва й музейництва, голова СФУЖО враз із референткою прихильників на Канаду відвідали Південну Америку, підготовано акцію в обороні Оксани Мешко, відвідано західню Канаду, приготовано матеріяли з приводу „Року молоді". Представниця СФУЖО взяла участь в конференції Генеральної федерації жіночих клюбів Америки, видано відзнаку св. Ольги у підготові святкувань 1000-річчя Хрищення України і книжкову наліпку для дітей і молоді.

Всі ці та інші акції СФУЖО вказують на широку та корисну діяльність, яка повинна бути підтримана цілим українським громадянством, тимбільше, що в

(Закінчення на стор. 6)

У СВІТІ

ПРЕЗИДЕНТ ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ Республіки Пітер В. Бота, оправдуючись навалом ішої праці, відмовився від зустрічі з представниками Церков і прицерковних організацій, які обороняють чорних мілітантів і засуджують уряд білої меншости за політику апартеїду. Головою делеґації, яка хотіла говорити з Ботою про останні заворушення і зудари демонстрантів з поліцією і військом, був архиєпископ Йоганнесбурґу Дезмонд Туту. Бота попросив заступника прем'єра Адріяна Влока зустрінутись зі згаданими представниками.

ЙОРДАНІЯ, ЄГИПЕТ, З'єднані Стейти Америки й Ізраїль погодилися, що після невдалих переговорів короля Йорданії Гуссейна з лідером Палестинської Визвольної Організації Ясіром Арафатом, існує потреба перерви і відпруження у переговорах, щоб дати можливість поодиноких державам застановитися над новим альтернативним пляном переговорів, може навіть з участю представників Об'єднаних Націй. Як відомо, Я. Арафат зірвав переговори з Гуссейном під тиском совєтського лідера Міхаїла Горбачова, бо Москві непотрібне тепер замирення на Близькому Сході.

ВІСІМ ЛИВАНСЬКИХ мусулманів-шіїтів і два ізраїльські вояки загинули у боях в південному Ливані. Ізраїльські військові частини продовжують розшуки за двома захопленими вояками, але це тільки в теорії. На практиці вони розправляються з шіїтами, палестинцями й іншими противниками Ізраїля, які знову почали збирати свої сили у прикордонній полосі. Ливан і Сирія, а також ПВО, назвали ізраїльські рейди зумисним знищуванням ливанського народу. Поінформовані спостерігачі повідомили, що Сирія почала підтягати нові військові сили до Ливану, а в долині Бекаа помітний рух військових колон, які маршують на південь. Дехто передбачає нову арабсько-ізраїльську війну в найближчому майбутньому.

ПІВДЕННОКОРЕЙСЬКИЙ УРЯД наказав поліції перевести арешти серед опозиції, яка почала домагатися уступлення президента і його уряду та мобілізувати маси для великих антиурядових демонстрацій. Покищо поліція заарештувала 275 осіб і заборонила всякі збори, більші зібрання чи з'їзди у великих містах. Деяких лідерів опозиції поставлено у стан домашнього арешту, щоб таким способом припинити їхній вплив на спільноту. Опозиційні, зокрема ліві політичні партії, домагаються розписання нових виборів для вибору президента.

КОРАЗОН АКІНО, кандидат на президента у Філіппінах, яка не визнала ще своєї прогри і закликає переможця президента Фердінанда Маркоса до передання влади в руки „вибранців народу", веде тепер нову кампанію проти Маркоса, а саме, підмовляє представників закордонних держав, щоб вони масово бойкотували інавгурацію Маркоса і тим самим не визнавали його влади. Під час зустрічі з 14 амбасадорами Акіно ще раз повторила ранішу заяву про виграні вибори і підкреслила, що буде змагатися активно за свої права. Представники 12 держав Европейської економічної спільноти правдоподібно не братимуть участи в інавгурації, інші ще не вирішили цієї справи.

В АМЕРИЦІ

КОЛИШНІЙ АСТРОНАВТ Ричард Трулі перебрав головство програми полетів міжпростірних кораблів та обіцяв дотримуватись строгих процедур перед усіми вилетами міжпростірних кораблів. Р.Трулі також буде займатися інвестиґацією трагічного вибуху „Челленджера".

ГОЛОВА УПРАВЛІННЯ залізницями в Ню Джерзі Джеровм Прімо подав до відома, що від понеділка, 24-го лютого уже не буде вагонів для пасажирів, які курять. Головною причиною цього рішення було те, що часто у вагонах курців було багато вільних місць, а в інших вагонах не було зовсім місць.

КОМІШЕНЕР СЛУЖБИ іміграції і натуралізації Алан Нелсон виявив, що тепер багато мехіканців і людей з Південної і Центральної Америки входять через Мехіко до Америки нелегально на постійне перебування. Він сказав, що аґенти твердять, що є біля 40 відсотків більше нелегальних імігрантів цього року, ніж в минулому році.

ДЕПАРТМЕНТ ТОРГІВЛІ повідомив, що в минулому році економіка зростала найповільніше в останньому кварталі. В рапорті сказано, що в останніх трьох місяцях 1985 року економіка зросла тільки на 1,2 відсотка, а ціни зросли на 3,9 відсотка.

ГУБЕРНАТОР НЮ ЙОРКУ Маріо Квомо і посадник Едвард Кач підписали новий проєкт пляну будівництва домів для бездомних. Подробиці проєкту будуть оголошені на пресовій конференції. Згідно з проєктом, будівництво домів повинно бути закінчено на протязі найближчих 12 місяців. Передбачається будівництво 200 будинків для бездомних. Міські і стейтові власті вважають, що здійснення пляну дасть змогу містові зекономити мільйони долярів щорічно. „Як тільки родина бездомних переселиться в нове помешкання, утримання її винесе лише 15,000 дол. на рік, а це вдвічі менше вартости нинішнього її утримання в готелі для бездомних", — сказав Ендрю Квомо, син губернатора стейту і адвокат, який бере участь у здійсненні пляну будівництва.

АМЕРИКАНСЬКІ палеонтологи повідомили про сенсаційну знахідку: в геологічному басейні Біґторн в ЗСА вони знайшли кістки найдавнішої на Землі мавпи. З цих кісток можна відтворити зовнішній вигляд звірятка, яке жило біля 50 мільйонів років тому. Своїми розмірами мавпа була завбільшки теперішнього кота.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Postmaster: Send address changes to
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Політика ворожнечі між народами

Дивним є людське життя. Ще недавно жидівський активіст і правозахисник Анатолій Щаранський був в'язнем совєтського концтабору, де він провів довгих вісім років. Нині він на волі.

Холод, постійне недоїдання, знущання таборової адміністрації підривають здоров'я в'язнів, вкорочують життя багатьом з них. Мученичою смертю в московській неволі загинули українські патріоти Олекса Тихий, Юрій Литвин, Валерій Марченко, Василь Стус.

Анатолієві Щаранському вдалося видістатися на волю. Про його звільнення говорили з совєтськими керівниками політичні діячі Америки та інших країн вільного світу. Президент ЗСА Роналд Реґен порушував справу про звільнення А. Щаранського перед генеральним секретарем ЦК КПСС Міхаїлом Ґорбачовим під час зустрічі на вершинах у Женеві в листопаді минулого року, а потім ще двічі обмінювався листами з М. Ґорбачовим. І нині Щаранський перебуває в Ізраїлі.

За короткий час перебування на волі колишній в'язень совєтських концтаборів виступив перед репортерами, дав інтерв'ю для газет, телевізії, заторкнувши багато цікавих тем. Особливо хвилює Щаранського доля в'язнів, які залишилися в Совєтському Союзі. Він сказав, що і далі буде змагати за права людини в СССР і буде пам'ятати про тих друзів-спів'в'язнів, які лишилися там.

Пригадується приїзд до ЗСА колишніх політичних в'язнів совєтських концтаборів Святослава Караванського і Ніни Строкатої. Виступаючи на летовищі, Н. Строката-Караванська сказала, що вона надзвичайно рада, що вирвалася з Совєтського Союзу, але не забуває про тих в'язнів, які там залишилися. Вона запевнила, що буде робити все можливе, щоб полегшити їх долю. І Н. Строката часто виступає в газетах і на пресових конференціях, дає інтерв'ю для репортерів, розповідаючи про тяжкі умови, в яких перебувають совєтські в'язні. Також вірна своїм заявам Надія Світлична, яка постійно турбується долею ув'язнених братів і сестер.

Розповів А. Щаранський і про те, як тюремні власті намагаються наставляти в'язнів одної народности проти іншої, особливо українців проти жидів і навпаки. Йому говорили, що українці антисеміти і не люблять жидів, а українців переконували, що жиди ніколи не любили українців. „Я ніколи не відчував виявів антисемітизму від інших в'язнів, хоч тюремні власті намагалися наставляти одних проти інших. Але в середовищі політичних в'язнів панує інтернаціоналізм і спроби наставити одного проти іншого закінчувалися невдачею", — сказав Щаранський.

На жаль прихильники такої політики є нині і на Заході. Сімон Візенталь та його прибічники намагаються посіяти ворожнечу між жидами та українцями, перекрутити історичні факти. „Я ніколи не відчував виявів антисемітизму від інших в'язнів". Над цими словами жидівського активіста треба було б задуматися візенталям та іншим, які намагаються розпалити ворожнечу між народами, що перебувають під тим самим чоботом гніту.

Степам Женецький

МОСКВА МАЄ ВЕЛИКІ ФІНАНСОВІ КЛОПОТИ

На Заході досить дивуються, яка причина була в тому, що новий совєтський головний ватажок Міхаїл Ґорбачов з твердої, непримиренної лінії до Заходу, а вірніше до Америки, яку він був прибрав, як тільки сів на найвищий кремлівський стілець — за короткий час „пом'якшав", понизив свої вимоги і мирненько погодився на розмови на вершинах з президентом Америки Реґеном, в Женеві, Швайцарія. (Як відомо, Ґорбачов спершу погрожував, що якщо Америка не припинить дослідів над розбудовою так зв. протиракетної „зоряної війни", то він не піде на жадні розброєневі розмови з президентом Реґеном).

Тепер західні знавці совєтської червоної імперії вияснюють, що причиною того кремлівського „пом'якшання" є те, що Московії забракло... західньої валюти! Щоб належно зрозуміти цю обставину, слід тут додати, що гроші комуно-московської імперії, рублі, не зважаючи на її потугу, на міжнародному ринку (біржі) і всі свої торговельні розрахунки вони мусять робити у валютах західніх держав так зв. твердій валюті: долярах, англійських фунтах, західньо-німецьких марках, японських єнах. В останньому часі — пишуть західні знавці — Совєтський Союз сильно відчуває недостачу західньої валюти, яка (недостача), щораз збільшується, а це в свою чергу означає, що Кремль буде потребувати більше позичок на великі суми твердої валюти від Заходу. В тій ситуації — пишуть американські економісти — виринає питання для Америки, та інших країн Заходу, не як скористати з того скрутного положення Кремля для себе, а радше, треба добре вважати, як не дати себе фінансово використати совєтському урядові.

Головною причиною совєтських фінансових труднощів є спад цін на нафтову оливу. Як загальновідомо, Совєтський Союз не має так розвиненої загальної промисловости, яка могла б продукувати прецизну технологію. Все це СССР мусить купувати на Заході за „тверду", валюту. Західні знавці твердять, що досі дві третіх західньої валюти Московія одержує із продажу нафтової ропи і земного газу. Але навіть ще перед спадом ціни на нафтову ропу совєтський уряд мав фінансові клопоти. В 1985 році експорт нафтової ропи в СССР впав на 3 відсотки що примусило Москву позичити на Заході 8 більйонів долярів твердої валюти. Спад цін на пальне на одну третю від останньої осени, спричинив дальшу втрату Совєтського Союзу на 4.5 більйонів долярів на оливі. Ця сума ще збільшиться, якщо ціни на оливу ще далі спадуть, або якщо СССР втратить деяких відборців на їхню нафту.

Такий стан породжує нову проблему до старого питання: скільки західні банки можуть дати позичок для східнього, підмосковського бльоку? Давати більярдові позики Совєтському Союзові на те, щоб він міг приготовлятися до розгрому вільного світу, чи як москалі називають, „капіталістів", завжди викликало поважну застанову державних мужів Заходу? Тепер виринає ще додаткове питання: хто буде покривати втрати, якщо СССР занадто заборгується і не зможе сплачувати своїх боргів? Американські власті дають банкам до зрозуміння, щоб вони не приходили з такими клопотами до федерального банку, або до Міжнародного монетарного фонду.

Правдоподібно, ця пересторога американського Уряду ще не найшла належного зрозуміння серед приватних американських банків. Наприклад, у грудні 1985 року, Перший національний банк в Чикаґо, очолив групу банків, які дали позичку Совєтському Союзові на суму 200 мільйонів долярів. Ця позика була оцінена тільки на 8.5 відсотка, отже лиш на одну четверту одного відсотка вище, як пропонував англійський Лейбор банк. Останньої весни американські банки дали позику 1.1 більйона долярів для Східньої Німеччини тільки на сім-восьмих одного відсотка вище, як пропонував згадуваний англійський Лейбор банк. (В тому самому часі, а властиво з тих позичених від американських банків грошей,

(Закінчення на стор. 5)

Архипресвітер Сергій Кіндзерявий-Пастухів

"Peter the Great"

Після показу цього, дуже розреклямованого, восьмигодинного фільму стало просто неможливо його промовчати. Цілий ряд визначних артистів, міжнародна співпраця, хороші автентичні знімки, все це мало б бути запорукою безсумнівого успіху. А вийшло розчарування. Домінуюче враження: дорого поставлена тенденційна „soap opera" ніби про московського царя Петра І. Таємниця невдачі починається від самої назви: „Петро Великий; якраз це й поставлено ціллю доказати за всяку ціну. І у висліді заплатили грубо; зберегли тільки номінальну подібність до історичної правди, сутність вийшла видумкою на тему „Петро Великий".

Видумка починається від самого портрету царя. Бачимо і молодика, і мужа середньої статури, не зрівноваженого, але стриманого, мовчазного і одержимого якоюсь візією, що рада неї плянувалися усі потягнення та жертви. У дійсності все було майже навпаки. Цар Петро був велетнем з безмежною фізичною силою (оповідають, що гнув підкови в одній руці); сама його поява вселяла страх у підвладних. Ціле своє життя він мав конвульсійні припадки, був людиною імпульсу настільки, що ніхто ніколи не знав (з ним включно!) що може статися наступної хвилини. Пив „до білої гарячки", хоч мав здібність у потребі зразу протверезіти і володіти собою. Усі його реформи були цілком принагідні й хаотичні, без найменшого натяку на плянування. Був він людиною ароґантною, жорстокою і безоглядною, хоч супроти своєї Росії, яку остаточно перетворив в імперію, проголосивши себе імператором, проявив велику долю „любови" (перед полтавською битвою закликав своє військо змагатися до смерти не за Петра, а за „родіну" — це либонь вперше в московській історії).

Від концепції про Петра виводиться усе у фільмі, і зокрема поняття про його найближче оточення. Бачимо групу відносно хороших прибічників-однодумців та дорадників. Насправді ж — це було замкнене коло бешкетників, п'янюг та горлорізів на взірець совєтської практики „соціяльно близького елементу". Хоч поза тим тісним колом й дорадники високого інтелекту і культури, такі хоча б як архиєпископ Теофан Прокопович. Але цього чомусь у фільмі нема. Від непорозуміння суті, чи може зі страху перед історичною правдою? Бо навіть вирішальний момент його правління — полтавську битву — змазали; полінилися поїхати в Україну й зробити хоча б краєвидно автентичні кадри. Злякалися й Мазепи, хоч це ключова постать супроти біографії царя Петра І.

Ні, нема де правди діти: з великої хмари пішов маленький дощик; на шкалі з десяти цей фільм дотягне десь до чотирьох, може з малим „гаком" за кілька вдачних портретів як цар Іван V, царівна Софія, царевич Олексій. А все інше ніяк не переконує; навіть драматичні кадри з кров'ю і трупами — як шарж.

До голливудських халтур фільм прямо не належить, хоч і відклонився не на багато. Пригадався мені дотепний вислів, критика з України на розреклямовану халтуру „Тарас Бульба" (Юл Бриннер): Бульба і бульбашки. Щось подібне і тут: Петро та пряники...

Є. Кальман

КІЛЬКА ДУМОК ПРО „ПОЛАНД" МІЧЕНЕРА

Кілька років тому американський письменник Джеймс Міченер написав книжку під заголовком „Поланд". Дивно, що ніхто із українців не відгукнувся на цей твір, а було б варто. Зміст книжки історичний, дуже часто згадується про українців, Україну. Перше ніж почну про твір, хочу коротенько познайомити читачів із письменником.

Джеймс Міченер, американський письменник, народився у Ню Йорку 1907 року. Закінчив Свасморський коледж у Пенсильвенні, деякий час працював у відомих коледжах, включаючи гарвардський. Міченер здобув собі славу, а також й нагороду за твір „Оповідання про Тихоокеанські острови", що зрештою був поставлений на сцені під назвою „Саут Пасіфік". За останні кільканадцять років написав багато книжок, відомі це: „Гаваї", „Чесапік", „Сорс", „Спейс", „Сентеніял" й багато інших. Сьогодні Джеймс Міченер уважається відомим письменником в Америці, а також в країнах, де поширена англійська мова.

Я прочитав кілька книжок Міченера, перше, що я зауважив, так це величезна дослідна праця, яку автор вклав для писання своїх творів. Свою дослідну працю, для писання книжки „Поланд", автор збирав, їздивши багато разів до Польщі й на місці підшукував відповідні матеріяли. Прочитавши книжку, ви ніколи не скажете що її написав американець, зрештою, прочитайте самі переконаєтеся, про що я говорю.

Коротенько подам зміст книжки.

Рік 1981. Польський уряд, щоб запобігти створенню селянської унії, на подобу, що створили польські робітники фабрик на чолі з Лехом Валенсою, скалав засідання селянства у містечку Букова, розташованому на березі річки Вісгули, на північ від Карпатських гір; містечко Буково було засноване у Х столітті. Мало воно старий розвалений замок, якого руйнували й відбудовували десятки разів. Переговорами провадить міністер з Варшави Жимон Буковський (родина якого була власником цього розваленого замку), а представник селян є Янко Бук із містечка Буково. Переговори досить жваві. Янко Бук, представник селянства, обвинувачує уряд у нехтуванні селянських домагань; брак запасних частин для сільськогосподарських машин, низькі ціни на сільськогосподарські вироби тощо. Звісна річ, уряд оправдується що цьому винні капіталісти, але уряд робить всі старання, й за кілька років життя у Польщі буде стояти на вищому рівні, ніж у „гнилій" декадентській капіталістичній Америці. Селянство домагається своєї власної унії; уряд не погоджується; переговори перериваються, й представники уряду йдуть на консультацію до Варшави (може Москви).

У другому розділі автор запитує, який родовід Буковського, Бука, історія розваленого замку, навколишнього лісу.

Історія книжки починається у 1240 році, коли татари, знищивши Київ, посуваються далі на захід двома рукавами, одне пішло на Мадярщину, а друге на Польщу. Татари знищують село Букова, замок, вбивають мешканців, але хтось один залишається з родини Буковських й Буків й вони продовжують свій рід. Село відбудували, замок укріпили. За деякий час знову починається боротьба з німецькими тевтонами, що в ролі хрестоносців приносять із зброєю в руках Христову віру. Знову руїна, вбивство, але як завжди й знову відбудовування. Приходять кращі часи, часи королеви Ядвиги й литовського короля Ягайла. Повстання козаків, часи Хмельниччини, знову руїна, але родини Буковських й Буків продовжують своє існування, лише та різниця, Буковські багатіють, а Буки й надалі залишаються неписьменними підлеглими навпіврабами. Цікаві епізоди відвідування польськими панами українського галицького села, весілля, печення ковбаси, варення варенників тощо.

Війна з шведами, відома битва 1655 року під Ченстоховою й чудо Ченстоховської Матері Божої.

Докладний опис битви за Відень на чолі з Яном Собєським й вигнання турків з Австрії у 1683 році (українські козаки відіграли визначну ролю у тій битві).

Перед вашими очима проходить історія Польщі рік з за роком, нарешті часи XVIII століття, політичні впливи Росії, Австрії й Німеччини. Польські маґнати, підкуплені великодержавами, підтримують їх інтереси й на засіданнях польського сейму ніколи не можуть прийти до згоди, вето будь-якого маґната зупиняє увесь державний апарат. Приходять поділи Польщі між Німеччиною, Австрією й Росією, постання Косцюшка й потім, майже, цілковитий занепад Польщі.

Перша світова війна, створення Польщі великодержавним як буфер між Росією й Німеччиною, переговори українського й литовського урядів у справах створення незалежних держав, непогодження Польщі. Далі приходять часи самостійної Польщі, короткотривалий уряд Падеревського, часи Пілсудського тощо.

Друга світова війна, окупація Польщі Німеччиною й „визволення Західньої України Совєтським Союзом". Знову нищення, арешти, розстріли. Село Буково під німецькою окупацією. Переслідування німцями, нариси життя в концентраційному таборі Майданек, партизанка, знущання. Не зважаючи на нищення, руйнування усіх окупантів, родини Буковського й Бука продовжують жити.

Автор Джеймс Міченер ознайомлений дуже добре з відношенням поляків до українців, литовців, мадярів й інших націй, з домаганням тих народів до своєї самостійности. Читаючи книжку „Поланд", дуже часто згадувалося мені студіювання історії України, так там багато відомих історичних подій, постатей фактів, дат. Хто цікавиться історією України зможе знайти у цьому творі багато фактів спільних між нами й поляками, проблеми, які мали поляки у творенні своєї держави, причини їхніх успіхів й неуспіхів.

Усім тим що цікавляться історією, а особливо історією слов'ян, наших сусідів, — з якими ми ділили долю й недолю, раджу прочитати цей твір.

Оля Матула

Українські книжки на касетках

Багато наших людей, особливо старших, мають можливість і приємність задовольнятися українською книжкою, хоч самі вони вже не є в змозі читати через якісь фізично-медичні недомагання. Вони слухають ці книжки з касеток, які отримують поштою. Було б дуже шкода, щоб хтось з наших людей не знав про таку можливість, яка дає нагоду набагато покращати життя, особливо старших віком та ще й самітніх і немічних. Тому я хочу ще раз описати цю обслугу, хоч про неї вже писалося в нашій пресі.

В Клівленді, Огайо, існує славний на ввесь світ Центр для Незрячих (приватна, харитативна установа), який між всесторінніми програмами для людей з ушкодженим зором і іншими фізичними обмеженнями, провадить озвучену на касетки бібліотеку. При цьому Центрі вже 25 років працює, як фахова сила, Мирослава Оришкевич. У неї зародився задум — створити Український Відділ Озвученої біліотеки! Користуючись пошаною цього Центру і під його патронатом вона змогла перевести свій задум в життя і на протязі останніх п'ятьох років розбудувала поважну програму начитаної української книжки. Цю бібліотеку М. Оришкевич розбудовує своїми зусиллями — на свій власний час, працюючи над нею і в Центрі і вдома. На сьогодні Українська Озвучена Бібліотека нараховує 435 книжок, число яких все побільшується трудом добровольців — начитувачів. Циркуляція в самому тільки 1985 році була 1,855 касеток. Ці озвучені книжки є

(Закінчення на стор. 6)

Любов Коленська

ВИБАЧТЕ, МИ ЛИШЕ ЛЮДИ...

V

Закінчення

Враз в хаті почувся стукіт дверей і швидкі кроки Мар'янки. Вбігла вона в кімнату і, побачивши зболене обличчя матері, до неї припала:

— Знову дошкулили тобі, мамо?! Я знала, що ти терпиш, але нічого не казала тобі, щоб більш тебе не боліло... Але подумай про щось добре: я й уже в школу ходжу і навчаюсь англійської мови. Знай — усе для тебе... І тому, тому, моя мамочко, побачиш, буде ще добре... — Заглядала у Зоїні вічі, пробувала її заспокоїти. А там ще сказала:

— Знаю, що це болить, ох, як добре я це знаю. Але не треба... мамо...

Ніби крізь густу хмару — сонце, усміхнулася Зоя і обнялись вони обі, як завжди, ще бувало в Харкові, коли їх навіщувала якась турбота, коли до них приходив жаль.

Ще мить — і Зоя встала, погладила Мар'янну по русій голівці оксамитовим материнським рухом і, випрямившись, шепнула:

— Правда твоя, Мар'янко, ще буде добре, лиш вірити треба...

Відтак, вже не надумуючись, підійшла до телефону, накрутила число і заговорила:

— Як добре склалося, що ви, Тетянко, вдома. — Потім у кімнаті залягла тиша, мабуть, Тетяна, щось Зої відповіла.

Тоді, вагаючись, Зоя запитала:

— Тетянко, як ви думаєте, змогли б ви нас прийняти на квартиру? Ми тут довше не можемо бути. Нам треба переїхати в інше місце. — І знову потойбіч певно Тетяна говорила, бо Зоя слухала і мовчала.

А потім знову — Зоя:

— Ви, як бачу, Тетянко, як слід мене не зрозуміли, — ми не лиш сьогодні на нічліг, нам треба трохи довше замешкати у вас... Я знаю, що у вас з місцем скупо. Але не турбуйтесь, ми швидко пошукаємо за новим житлом... Й заваджати вам не будемо. Лиш сьогодні я розгубилася — і ніяк не знаю, — куди й до кого... А ви — рідна моя. — Потойбіч слова Тетяни. І Зоя ніби на крилах:

— Правду ти сказала, Мар'янко, що довго нічого нам журитись! Ходи! Хутко позбираємо речі й поїдемо до тьоті Тетяни. Вона нас прийме...

Спішилися, щоб їх не застукали Городиленки, а то й пояснювати їм прийшлося б, та й напевно затримували б вони. Швидко спакували речі, і то лиш ці, що найпотрібніші, а біля трипільської вази на столі залишили записку:

„Дорогі! Так сталося, що сьогодні ми мусимо покинути ваш дім. Не ваша це вина. Ви ж опікувалися нами, начеб батьки, — і завжди вам будемо вдячні. Сьогодні я надто втомлена і розжалена і не можу більш нічого написати вам. Прийде час і все вам виясню... Пам'ятатимемо вас як наших перших рідних, що з серцем нас зустрічали і приютили. Ваші Зоя і Мар'янка".

І пішли. Зоя навіть отого пальта не взяла, що їй тут подарували добрі люди, а зодягнула своє старенькe, принищене, що їй колись роздобув Марко. І в руках понесла валізку, що пам'ятала ще Харків і Київ і в'язничну браму, куди Маркові — носила передачі... Взялись обидві за руки і хотіли відчинити сінешні двері, коли це заскрипіли на снігу, почулись чиїсь кроки. Багато їх.

Затривожилася Зоя: „Хто ж це міг бути? — Адже гостей вона не сподівалась. Щоб лиш не до нас... Боже, щоб лиш не до нас", — благала.

У пронизливій, аж скляній тиші було чути дихання людей потойбіч...

Враз мовчанкою шарпнув дзвінок у двері, гостро вдарив об береги: Зоя і Мар'янка принишкли, не обзивалися, заніміли, чекали, що ануж ті, що потойбіч дверей, знетерпеливляться, подумають, що нікого немає вдома, і відійдуть. Враз Зоя почула:

— Цікаво?... Вони напевно вдома. Гляньте! На снігу їхні сліди — отой меншенький — Мар'янчин, а більший — Зоїн...

— Нічого, почекаємо. Може вони лиш прийшли додому і переодягаються, — почула Зоя Мірин голос. І зрозуміла, що вони не відійдуть. Зачерпнула віддиху, ніби набираючи відваги, і відчинила двері: там були вони — всі, ще недавно її приятелі, тепер немов уже — вороги її. Були там ці, що гудили її, розпинали кожним словом, кидали в брудну калюжу і оскверновали її честь... Правда, тут між ними були і такі, що ставали в її обороні, що не змінили своїх приязних почувань, але їх було менше... та в хвилину цю всі виминали Зоїн зір, перемінилися в одну-одним збентеженість, одну-одним покору... І словечка ні одного... Наче Господь відібрав їм мову...

— Вкінці Міра запитала:

— Зоє, ви куди?

Зоя, одначе, виминула її запит і сказала:

— Ви може до Городиленків? Тоді даремно... Вони кудись вийшли, либонь, до своїх дітей.

— Ні, не до Городиленків ми, Зоє, — почувся тихий Меласин голос, — таки до вас. — І знову затихли всі.

А потім... потім, раптом, мов у затишне плесо ріки впав камінь і зрушив її з берегів, — зродилося, продзвеніло холодне і вороже Зоїне слово:

— Чого?!

А тоді — ще більше морозне:

— Чого вам ще від нас? Щоб муки більше?!

А там Павла лагідний голос, здавалося, своїм теплом і спокоєм наважився її заспокоїти, втишити:

— Ні, Зоїчко, не на те... Ми прийшли сюди, щоб...

— Та Зоя не чекала, щоб Павло закінчив свою думку, а, здавивши в собі гнів, сказала твердо:

- Мені ніколи! Хіба не бачите, зараз виходимо із дому! Прохаю... відійдіть!

Від гурту відокремилася Ніна, вона ступила крок ближче до Зої і простягнула їй руку.

Хай скажу від усіх: ми знаємо, завинили ми багато перед вами, Зоє... І може не оправдане це, — але людські язики, мабуть, вже відколи світ заіснував, мусять про когось говорити, — і як про добре вони ведуть мову, чи верзуть погане — неважно, аби лише мололось. Аби від хати до хати неслась будь-яка сенсація, аби лиш цікаво було жити...

І ще раз Павло:

— Я і сам ніяк не збагну: ви ж, Зоє, така мила і доброзичлива. Не можу дарувати я собі...

На Меласиних очах заграв бентежний рум'янець:

— Що не кажіть, але сьогодні, либонь, найдужче від вас усіх я завинила. Адже як я могла таке сказати про Мар'янку чи про вас?... Що мене понесло?! Ані на хвилину потім я не могла забути ваших зболених очей, Зоє, вашої жалости великої і начебто в них зчудування гіркого... Тому, коли ви лиш відійшли, я зразу побігла до наших і все розповіла, не вибілюючи нічого. І тоді, здається, від моїх слів, схаменулися усі. І соромно нам стало і невибачливо перед собою... Одно бажання лиш огорнуло нас мерщій іти до вас і прощення просити.

І тоді Міра, змахнувши сльозу з очей, з благанням глянула на Зою і вигорнула із своєї душі прадавню істину:

— Зоїчко, вибачте, ми лише люди...

А Зоя не ворушилась, здавалось, ніби вросла в землю та й нічого не говорила. Зоїної руки судорожно трималася Мар'янчина, і її було відчутно, як Мар'янкою струшувало хвилювання. І раптом перед нею знову, від самого початку, відкрилася уся бездонна челюсть всіх цих слів гірких, недобрих і образ і клевети, що ними обдарували її таки свої люди... Але потім, за мить, виглянуло звідтіля на неї і добро, і ласкавість, і почування, либонь тепліші... сонця, що лиш допомогли їй втишити тугу, щоб дати змогу якось жити...

Зоїну задуму перервав Павло: Повірте, Зоє, ми вже ніколи...

Та Зоя лиш злегка розвела руками і, ледь усміхаючись, сказала:

— Не зарікайтесь, Павле. Адже Міра щойно хвилину тому пригадала нам, що ми всі... лише люди. І це правда, Павле...

Настала знову тиша — сипка як той сніг, що ніби з щедрої долоні розсипався на дороги сріблистими ланами збіжжя... Біля дому засвітився перший ліхтар і в ньому непорочністю совершенного спокою — розблисла краса сніжинки...

Зоя вже не надумувалася. А широко, навстіж, відчинивши двері до хати, запросила:

— Прошу, заходьте. Заходьте швидше... Ви певно померзли. Надворі ж холод...

Кінець.

З ХРОНІКИ ПРАЦІ АКАДЕМІЇ

THE UKRAINIAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES IN THE U.S., INC.

125

1861-1986

НАЗУСТРІЧ ЗНАЧУЩОМУ ЮВІЛЕЄВІ ВІДЗНАЧЕННЯ РОКОВИН УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ТРАДИЦІЇ

Історія національної культури не може бути байдужою до проблем розвитку науки. На жаль, у нас ця ділянка належить до досить призабутих. Щасливий почин зробило Наукове Товариство імени Шевченка, відзначивши роковини своєї інституції. Але не меншої уваги потребують інші осередки наукової праці, як от Харків, Одеса, а надто Київ. Київська традиція вивчення українознавчих дисциплін має, певна річ, особливу вагу, і наукову і політичну. Зацікавлена в ній зокрема і наша Академія, бо вона походить і свідомо виводить себе з цієї традиції. Справа тут ускладняється тим, що через політичні обставини аж до 1905 року українська наукова діяльність у Києві не могла вилитися в сталу організаційну форму, а фактично мусила уникати такої форми, подекуди навіть мусила маскуватися під російськими наличками. Не зважаючи на це, тяглість традиції незаперечна, принаймні від часу заснування київської Громади 1861 року, хоч сама дослідницька праця, звичайно, сягає далеко давніших часів.

На 1986 рік припадає 125-та річниця започаткування київської академічної традиції, яка звичайно не обмежувалася на Києві, а ширилася і на інші центри українського життя: на Харків через тамтешню Громаду та її наступників, на Одесу з її Громадою, на Львів, зокрема через Грушевського, на українські осередки поза Україною, насамперед Петербург. І наша Академія в Америці вважає себе за скромного спадкоємця цієї традиції, ґвалтовно перерваної в самому Києві після совєтизації Української Академії, а далі повного підпорядкування її московській. Отже, нашій Академії випадає взяти на себе ініціятиву в усвідомленні і вивченні цієї традиції.

Управа Академії вирішила провести 1986 рік як 125-ТИРІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ТРАДИЦІЇ, а в центрі відзначення поставити конференцію (15-16 березня), присвячену висвітленню окремих етапів цієї традиції, як з фактичного, так і з проблемного боку. Протягом року відбуватиметься серія доповідей про видатних учених, представників української академічної традиції. Перша доповідь (Омеляна Пріцака про Агатангела Кримського) відбулася 15 лютого. Програми конференції і запланованої серії доповідей подаємо далі.

Рік 1861 — початок української академічної традиції — засновано київську Громаду

Історик Володимир Антонович (1834-1906), один з ініціяторів заснування Громади, її голова.

Перше об'єднання українських науковців було таємне — в рамках київської Громади, яку 1861 р. заснувала група молодих учених і студентів старших курсів університетів. Насамперед Громада поставила перед собою освітні завдання, але одночасно розвивалася наукова праця.

Громада пляново збирала матеріяли до словника української мови. Пізніше її члени, найбільше Павло Житецький і Кость Михальчук, брали участь в його редаґуванні. „Словарь украинского языка" вийшов 1909 року і був відзначений премією Російської Академії Наук.

Науковці, об'єднані в Громаді, збирали матеріяли з українського фолкльору і публікували їх.

Працювали в своїх ділянках мовознавці, етнографи, історики тощо. Голова Громади Володимир Антонович від початку 1860-тих років публікував праці з історії України, зокрема збирав, редаґував і писав вступні статті до виданих восьми томів архівних матеріялів, що стосуються до історії Правобережної України.

З ініціятиви членів Громади 1873 року був створений у Києві Південно-Західній Відділ Імператорського Російського Географічного Товариства, фактично самостійне наукове товариство для вивчення географії, етнографії, економіки і статистики України. Відділ видав низку публікацій. У червні 1876 р. російський уряд, застосувавши постанови Емського указу, ліквідував установу.

У роках 1882-1906 виходив у Києві журнал-місячник „Киевская Старина", неофіційний орган Громади, який містив численні наукові та документальні матеріяли.

Михайло Драгоманов (1841-1895), один з лідерів Громади в перші роки її діяльности. 1876 року в порозумінні з Громадою виїхав закордон.

Тадей Рильський (1841-1902), активний член Громади.

С. Петлюра про наукову діяльність Громади

Поставивши одним з завдань своєї діяльности всебічне дослідження історії, творчости й побуту українського народу, вони (члени Громади) уміло розподіляють між собою працю, згідно з особистими нахилами та науковими інтересами кожного, притягаючи до участи в ній прихильників та організуючи наче неофіційний інститут для дослідження українознавчих питань... В наслідок цієї колективної праці з-під пера членів Громади виходить низка наукових праць, дослідів та матеріялів, що започатковують собою, як висловився компетентний дослідник (М. Грушевський), нову добу не тільки у вивченні питань українознавства, але й в українськім національнім житті.

Українське Наукове Товариство

З доповіді Михайла Грушевського на перших зборах Товариства 29 квітня 1907 р.

Українське Наукове Товариство мусить мати перед очима подвійну мету, вказану йому і його статутом, і тими обставинами, в яких задумує воно розвивати свою діяльність: поперше — організацію наукової роботи, подруге — популяризацію серед суспільности здобутків сучасної науки.

Наукова робота має розвиватися по змозі у всіх областях науки, а передусім — в сфері українознавства, то значить, в тих областях наукової роботи, які роз'яснюють нам минувшість і сучасне життя українського народу і його території. Організація наукової роботи в цих напрямках вимагає певної спеціялізації, а власне — поділу на секції наукових сил товариства. Відповідно до завдань, які собі становить товариство, найбільш практичним здається випробуване вже й іншими аналогічними інституціями групування, в трьох секціях:

Михайло Грушевський (1866-1934), ініціятор заснування в Києві Українського Наукового Товариства і його голова.

В секції історичній, для історії з помічними науками, археології, етнології, історії права, історії штуки, взагалі і особливо для історії України, її археології, етнології і т.д.

В секції філологічній, для мови, історії літератури й народньої словесности, української й загальної.

В секції математично-природничій, для наук математичних, природничих і лікарських, взагалі, і в спеціяльнім приложенні до українського народу й України.

Запланована серія доповідей — профілі видатних представників Української традиції в Києві 1861 — 1986

15 лютого — Омелян Пріцак: Агатангел Кримський.
22 лютого — Богдан Струмінський: Кость Михальчук.
5 квітня — Анна Процик: Дмитро Багалій.
24 травня — Наталя Кононенко-Мойл: Михайло Драгоманов — Фолкльорист.
7 червня — Любомир Винар: Михайло Грушевський.
13 вересня — Дмитро Штогрин: Володимир Перетц.
20 вересня — Осип Данко: Володимир Дорошенко.
27 вересня — Богдан Рубчак: Сергій Єфремов.
4 жовтня — Любов Дражевська: Володимир Вернадський.
18 жовтня — Петро Одарченко: Павло Чубинський.
25 жовтня — Ярослав Пеленський: Дмитро Дорошенко.
1 листопада — Мирослав Лабунька: Іван Линниченко і Микола Дашкевич.
8 листопада — Марта Богачевська-Хом'як: Наталя Полонська-Василенко. Орест Субтельний: Олександер Оглоблин.
15 листопада — Лариса Онишкевич: Володимир Міяковський.
22 листопада — Ярослав Падох: Микола Василенко.
6 грудня — Леонід Рудницький: Олександер Грушевський.

Українська Академія Наук

Революція 1917 року дала можливість завершити багаторічні прагнення українських учених до організованої спільної наукової праці. Ініціятива заснування УАН вийшла від Українського Наукового Товариства в Києві в квітні 1917 року, але Академія була організована і оформлена щойно за Української Держави 1918 року.

На пропозицію міністра освіти М. Василенка була створена спеціяльна комісія, яка виробила статут Академії і законопроєкт про її заснування, який був затверджений 14 листопада 1918 року. В той же день були призначені перші дев'ять академіків. Президентом УАН обрано Володимира Вернадського, а неодмінним секретарем Агатангела Кримського.

Захопивши Київ, більшовики 11 лютого 1919 року оголосили декрет про структуру та фінанси УАН, цілковито промовчуючи її попередню діяльність.

Декретом від 14 червня 1921 року Рада Народніх Комісарів УРСР перейменувала УАН на ВУАН — Всеукраїнську Академію Наук. 1924-28 роки були часом найбільш серйозної і успішної роботи ВУАН, що було пов'язане з початком українізації і поверненням М. Грушевського з еміґрації.

1928 рік, переломовий у політиці більшовиків щодо України, приніс до Академії великі зміни. Запроваджено новий статут Академії, за яким з наказу Партії, проводили нових академіків. 1929 року почалися арешти академіків і вчених, репресії досягли вершка у 1933-34 роках і тривали до початку другої світової війни.

1936 року ВУАН була переіменована на Академію Наук УРСР і стала цілком підпорядкованою політиці Кремля. Нині гуманітарні науки занедбані, успішно йде праця в ділянках фізико-математичних, технічних і природознавчих наук.

Володимир Вернадський (1863-1945). Перший президент Української Академії Наук, геохемік і мінералог, великий натураліст-мислитель.

Олександер Архімович

Українська Вільна Академія Наук

16 листопада 1945 року в Авгсбурзі, в Німеччині, було засновано Українську Вільну Академію Наук, яка поставила собі за завдання сприяти розвиткові української вільної науки. Приблизно за місяць перед тим, 10 жовтня 1945 року, на підставі уповноваження Українського Музею в Празі, також в Авгсбурзі був заснований Український Музей, який згодом увійшов до складу установ, що ними керує Українська Вільна Академія Наук.

Треба подивляти сміливість задуму, бадьорість духу, здоровий оптимізм і політичну передбачливість засновників УВАН, які в кількості 12-ти представників різних галузей науки зібралися в Авгсбурзі 16 листопада 1945 року на першу організаційну нараду. Першим Президентом УВАН обрано відомого історика та видатного громадського діяча Дмитра Дорошенка.

Дмитро Іванович Дорошенко був невтомним репрезентантом українського духового світу перед Заходом. Стоячи на рівні всесвітньої історичної науки, він містив численні статті з українською проблематикою в західньо-европейських наукових виданнях. Українська Вільна Академія наук горда з того, що її першим президентом був Д. І. Дорошенко — репрезентант вільної науки і борець за українську державність.

(Михайло Ветухів. Стаття у „Науковому збірнику" Академії, присвяченому Д. Дорошенкові).

Дмитро Дорошенко (1882-1951). Перший президент Української Вільної Академії Наук.

В тих трудних повоєнних умовах треба було розв'язати важку проблему об'єднання українських учених, розкиданих по різних окупаційних зонах і знайти можливу на той час форму організації наукової роботи. Така форма була знайдена в утворенні фахових груп, які могли б автономно діяти... В квітні 1946 року їх було 7, а на кінець 1947 року — 14. Діючими на той час були такі групи: мистецтвознавства, української історії, передісторії та ранньої історії, орієнталістична, літературознавча, мовознавча, книгознавча, фізична, природнича, біологічна та еконімічна.

В кінці 1948 року перший осередок УВАН — Авгсбург, через переселення значної частини еміграції за океан почав втрачати своє значення. Нові центри УВАН утворилися в Канаді (Вінніпеґ) і ЗСА (Ню Йорк). Осідок праці в Німеччині був перенесений до Мюнхену.

НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІЇ В КИЄВІ

(Скорочений запис виступу Павла Зайцева на ювілейній сесії УВАН 14-го листопада 1948 року в Авгсбурзі)

Ви зрозумієте моє хвилювання, бо тут, у цій залі, я бачу кількох людей, які працювали від самого початку заснування Академії. Ця установа може бути нашою національною гордістю, і нашому ворогові не пощастило остаточно її зруйнувати.

Найшкідливіша річ у спогадах є леґенди. Я хочу говорити про живих людей і не хочу нікого ідеалізувати. Я хочу взяти живі образи з життя.

Пам'ятаю 1917 рік. Скільки разів ми зверталися до Михайла Сергійовича Грушевського: „А коли ми одкриватимемо Академію?" Але він потонув у політиці і не мав часу зайнятися заснуванням Академії.

За гетьмана стало питання про українські школи, університети, Академію. На чолі державного апарату з'явився Микола Прокопович Василенко, який відразу ж приступив до організації комісії для підготовки заснування Академії. То було влітку 1918 року. До комісії покликано кращих українських учених. Міністром освіти став Павло Стебницький і 14 листопада 1918 року був підписаний декрет про організацію Академії. В опрацюванні проєкту брали участь учені: А. Кримський, В. Вернадський, Д. Багалій.

Душею 1-го Відділу (історико-філологічного) був академік Сергій Єфремов. Працював старенький Петров, автор книжки про українську літературу, виданої в 1884 році. Працювали мовник — Кримський і історик — Багалій.

Абсолютно чистою і прозорою була постать Сергія Єфремова, останні не такі. Кримський — то анархіст, який просидів у підвалах 15 років, був неймовірний дивак. Завжди ходив з двома парасольками, а після революції з великим столярським олівцем, яким виправляв усі неправильно написані українські об'яви і написи. За ним бігали хлопчики і кричали: „Дядю, а ще тут виправ!" Носив дві пари окулярів. Люди казали, що він знає 65 мов, а він сам казав, що знає 45. Він мав геніяльну пам'ять.

Багалій — історик Слобожанщини, підніс її національне значення. Микола Іванович Петров був сліпий старець, уже лежав і засідання були в нього на квартирі, то були братерські взаємини.

Ми, молоді, що пристали до роботи, мали пієтет до тих людей, були захоплені ними. Мила кохана Марія Миколаївна Грінченко працювала в своєму кабінеті, а в бібліотеці було все, що тільки вийшло українською мовою. Як нам було приємно бачити, що бібліотеки Лазаревського і Антоновича переїхали до Академії.

Пам'ятаю, як Симон Васильович Петлюра вступив у 1920 році до Академії. Просидів чотири години у Лазаревського в кабінеті і сказав: „Яке щастя працювати в такій Академії!"

Пригадую академіка Павла Тутковського, що одного разу сказав у присутності більшовиків: „Були на Україні вулкани і вони ще вибухнуть". Десь у 1920 році з'явився комісар. То був робітник з Обуховського заводу, симпатичний бльондин. Він наказав усім зібратися і сказав:

„Господа, которые тут собрамшись. Я знаю, что в вашей среде есть разные Деникины и Петлюры, так я вас предупреждаю, чтоб контрреволюции у вас не было". Сиділи академіки і слухали комісара. Слухали наукові співробітники, бібліотекарі, ляборанти. Виділялась дородата постать Тутковського, що нагадував асирійського жерця.

Була нужда і біда, але було радісно і тепло, було почуття піднесености. В голодній та холодній атмосфері бився живчик національного життя. Так народжувалася наша Академія.

Л.Д.

Юрій Луцький

Перші кроки Академії в Америці

Весною 1950 року, коли я був аспірантом у слов'янознавчому відділі Колюмбійського університету, в університетській бібліотеці я познайомився з Михайлом Олексійовичем Ветуховим, який запросив мене до співпраці з Українською Вільною Академією Наук, що була в стадії оформлення в Америці.

15 квітня я прийшов на збори членів Академії, що відбувалися в приміщенні ІМКА, і був присутній при заснуванні УВАН у ЗСА. Мене призначили на заступника редактора англомовних „Анналів", що мали стати науковим журналом Академії. Тому, що Михайло Олексійович у той час ще не володів добре англійською мовою, я став фактичним редактором, перекладачем, коректором і адміністратором журналу. Ми обоє вперто працювали протягом цілого гарячого літа. Перше число „Анналів" з'явилося на початку 1951 року. Це було для нас велике свято. Цей журнал до сьогодні є на високому науковому рівні.

Крім Михайла Ветухова, який був душею Академії, в той час найактивнішими академіками були Володимир Варлаамович Міяковський (директор музею-архіву), Левко Євгенович Чикаленко і Дам'ян Антонович Горняткевич.

У травні 1951 року Академія дістала дотацію від Фундації Форда (завдяки професорові Філіпові Мозлі) на публікацію „Анналів". Я допоміг Михайлові Олексійовичеві знайти приміщення для Академії, спершу одну кімнату на 1ст 23 вулиці, а відтак „вище", на 26 вулиці.

Реєструючи нашу устнову в уряді, ми взяли назву The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S., оминувши в назві слово „free", бо „free Academy" значила — безплатна школа.

Українська громада дедалі більше горнулася навколо Академії і підтримувала її морально та матеріяльно. Як писав Пантелеймон Куліш: „Посіє пахар зерно, та й не погибає безплодно".

Михайло Ветухів (1902-1959). Учений генетик і громадський діяч, перший президент УВАН у ЗСА.

ПЕРША УПРАВА УВАН У ЗСА

Датою існування Української Академії Наук в Америці прийнято вважати 15 квітня 1950 року, коли в Нью-Йорку відбулися перші збори членів Академії (оформлених у Німеччині, де УВАН існувала від 1945 року) і прихильників. На фотографії, зробленій 1951 року, в приміщенні Академії на Вест 26-ій вулиці сидять зліва направо: Левко Чикаленко, Юрій Луцький, Дам'ян Горняткевич, Михайло Ветухів, Костянтин Косенко, Лев Биковський, [illegible]

УВАН у ЗСА — тяглість традиції

Члени і співробітники Академії в перші роки її діяльности в Америці, які в минулому були пов'язані з Українською Академією Наук у Києві (спершу УАН, від 1921 р. ВУАН — Всеукраїнська Академія Наук).

Дійсним членом УВАН у Німеччині, а потім у ЗСА був Степан Тимошенко, визначний учений у ділянці будівельної механіки і опору матеріялів. Улітку 1918 року він був членом Комісії для вироблення законопроєкту про заснування УАН у Києві; був одним з одинадцяти перших академіків, яких призначив Гетьман за згодою Комісії, що виробила статут. С. Тимошенко еміґрував десь 1920 року, від 1922 жив в Америці. Учений світової слави, крім ряду публікацій, що прокладали нові шляхи в науці, він був автором кількох підручників, широко вживаних у технологічних інститутах усього світу, також в Америці і СРСР.

Лев Биковський — у 1919-21 роках працював у Національній (згодом Всенародній) Бібліотеці України при УАН; Василь Тодосьович Гришко — історик українського права, в 1930-34 рр. співробітник Комісії вивчення історії українського права при ВУАН; Ганна Закревська була одною з провідних учених в Інституті геології ВУАН; Неоніла Кордиш-Головко — науковий співробітник Інституту археології ВУАН; Григорій Махів — керував ґрунтознавчими працями в ВУАН, був усунутий, як „ворог народу"; Володимир Міяковський був науковим співробітником УАН (1919-29), дійсний член Інституту Шевченкознавства, археографічної комісії та археологічного комітету при УАН; Олександер Оглоблин — науковий співробітник ВУАН; Лев Окіншевич — в рр. 1921-33 науковий співробітник ВУАН, секретар Комісії для вивчення західньо-руського та українського права; Наталя Осадча-Яната — у рр. 1921-26 науковий співробітник Інституту української наукової мови ВУАН; Володимир Тимошенко у 1918-1919 рр. був керівником Інституту Економічної Коньюнктури при УАН у Києві; Кость Туркало — редактор технічного відділу Інституту української наукової мови ВУАН; Ольга Павловська працювала в біологічній лябораторії ВУАН; Ольга Гудзовська була бібліотекарем в академічній бібліотеці ВУАН.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ КИЇВСЬКОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ТРАДИЦІЇ 15-го і 16-го БЕРЕЗНЯ 1986 РОКУ.

15 березня 1986.

Ранкова сесія (о 10:30)

Ярослав Білінський: Відкриття.
Роман Сербин: Наукова праця в київській Громаді (1861 і далі).
Марко Антонович: „Киевская старина" як організатор і виконавець наукової праці (1882-1906).
Перерва.

Пополуднева сесія (о 1:30).

Юрій Гаєцький: „Киевская старина" як науковий центр історичних студій.
Омелян Пріцак: Київське Наукове Товариство як безпосередній попередник Української Академії Наук (з увагою до діяльности „Общества Нестора Летописца").
Петро Одарченко: Українська Академія Наук у роки її відносної незалежности (1918-1933).
Олекса Біланюк: Точні науки в Українській Академії Наук у роки її відносної незалежности (1918-1933).
Юрій Шевельов: Мовознавство в Українській Академії Наук у роки її відносної незалежности (1918-1933).

16 березня 1986.

Пополуднева сесія (о 2:00)

Ярослав Білінський: Українська Академія Наук, далі Академія Наук УРСР у процесі совєтизації і після неї (1929 — досі).
Ярослав Пеленський: Українська Академія Наук, далі Академія Наук УРСР у процесі совєтизації і після неї (1929 — досі).
Василь Омельченко: Українська Вільна Академія Наук з осідком у Німеччині і Українська Вільна Академія у ЗСА (1946 — досі).
Юрій Шевельов: Зміна поколінь і перспективи Академії Наук у ЗСА. Закриття.
Конференція відбудеться в будинку Академії, 206 Вест 100 стр. Ню Йорк.

Старе і нове в бібліотеці академії

Бібліотека Академії ім. В. Міяковського має понад 50 тисяч примірників книжок і періодичних видань, багато з яких є бібліографічною рідкістю. Майже всі вони надійшли від українських видавництв, окремих авторів та бібліофілів, за що Академія їм глибоко вдячна. Очевидно, вдячні і дослідники, журналісти та студенти, що користуються бібліотекою.

Одне з важливих завдань Академії — зібрати всі українознавчі видання, що виходять поза межами України. Управа Академії прохає всі українські видавництва та авторів і далі надсилати до бібліотеки свої видання.

СПІВПРАЦЯ МИСТЦІВ З АКАДЕМІЄЮ

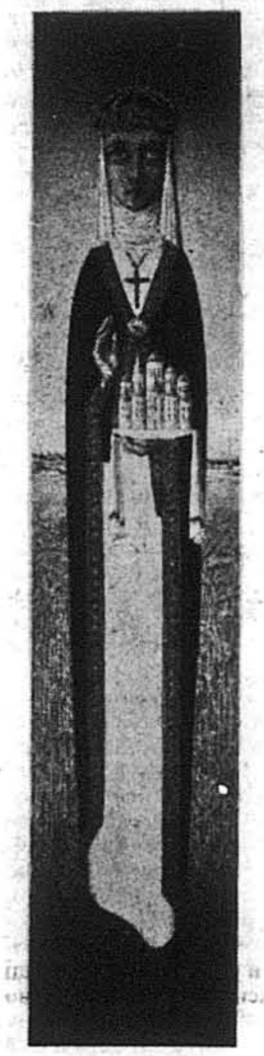
Щороку Академія висилає своїм членам і прихильникам різдвяні картки і прохає підтримати її працю. Щедрий відгук уможливлює працю Академії. Протягом останніх трьох років були вислані картки роботи таких мистців: 1. Петро Холодний; 2. Слава Ґеруляк; 3. Яків Гніздовський.

1

2

3

Створено ювілейний громадський комітет

В зв'язку з ювілеєм академічної традиції утворився громадський комітет на чолі з діючим президентом Академії Ярославом Білінським. Комітет складається з членів родин визначних діячів української науки і культури, пов'язаних з Києвом, і ставить своїм завданням допомогти Академії у проведенні ювілею, зокрема у збиранні коштів на видатки, пов'язані з конференціями, і публікаціями.

Склад Комітету: Марко Антонович, Людмила Драгоманова-Демиденко, Галина Корчинська-Єфремова, Оксана Міяковська-Радиш.

ДАРИ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ

Оксана Бризгун-Соколик з Торонто надіслала до видавничого фонду Академії дар в сумі 125 дол. в імені батька д-ра Констянтина Бризгуна з нагоди відзначення 125-тиліття української академічної традиції.

По 250 дол. пожертвували Оксана Міяковська-Радиш і Олена Несіна.

У СЕРІЇ ВИДАНЬ „ДЖЕРЕЛА ДО НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ" ПУБЛІКУЮТЬСЯ АРХІВНІ МАТЕРІЯЛИ, ЩО ВИСВІТЛЮЮТЬ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ І УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ. ПІДТРИМАЙТЕ СВОЇМИ ПОЖЕРТВАМИ ВИДАННЯ ЦІЄЇ СЕРІЇ.

Друкується том XVI „Анналів" Академії

Черговий том „Анналів" Академії, що є тепер у друкарні, насвітлює проблеми історії української літератури. Перший розділ, присвячений Григорієві Костюкові з нагоди його 80-ліття, складається з статті Івана Кошелівця та бібліографії праць ювіляра.

У другому розділі містяться статті Ганса Роте (Бонн), Богдана Рубчака та інших авторів з проблематики староукраїнської літератури і літератури XIX-XX століть. Насвітлюються українські впливи на російську і білоруську літератури.

Третій розділ присвячений проблематиці творчости Володимира Винниченка. В основі вміщених статтів лежать доповіді, виголошені на конференції Академії 26-27 квітня 1980 р., з нагоди століття з дня народження Винниченка.

Том завершується списком українських періодичних видань до 1945 року, що їх має бібліотека Академії.

НАЙНОВІШІ ВИДАННЯ АКАДЕМІЇ

ХУ том „Анналів" Академії

Останній том англомовних „Анналів" Академії, що вийшов наприкінці минулого року, цілком присвячений питанням української мови і виданий на відзначення 75-тиліття Юрія Шевельова. У передмові редактор тому, мовознавець Яків Гурський, пише про наукову діяльність Шевельова, зокрема згадує, що 1979 року вийшла англомовна книжка Шевельова „Історична фонологія української мови", в якій він висунув новий концепт історії української мови.

Тридцять статтей, вміщених у новому томі „Анналів" дають уявлення про українське мовознавство поза межами України. Більше половини авторів — не-українці. Серед них є визначні славісти, учені з Америки, Канади, Австралії, Німеччини, Франції, Англії, Фінляндії та Ізраелю. Вивчення проблем української мови стає об'єктом зацікавлення вчених різних національностей. У збірнику розглянуто різні періоди розвитку української мови. До її праслов'янських коренів сягають розвідки двох учених з Австрії — Гербута Железнікера і Франтішека Вацлава Мареша. Останній пише, що праця Шевельова „Передісторія слов'янських мов" є вершиною сучасної порівняльної і слов'янської філології. Автор присвячує Шевельову свою статтю в „Анналах", що розглядає промблему розвитку голосних звуків у слов'янських мовах.

Чотири статті присвячено староукраїнським текстам різних періодів — від XII до XVIII соліття. Зокрема Роберт Матісон пише про український церковно-слов'янський текст, поданий латинськими літерами у рукописі XIII століття, що зберігається в бібпотеці міста Бамберґу у Західній Німеччині. Автор вперше публікує вміщену в рукописі абетку, що подає літери церковно-слов'янської мови і відповідні латинські літери.

Кілька авторів зробили темою своїх дослідів історію слів і географічних назов, є дві статті про українські впливи на російську мову, стаття про українсько-польські мовні стосунки, розвідка про мову українців-русинів в районі Бачки (Югославія) та інші праці з різних ділянок українського мовознавства. Широкий читач з інтересом прочитає статті на теми сучасної української мови.

Віктор Свобода, викладач Лондонського Університету, написав статтю „Новотвори і жива мова в романі Олеся Гончара „Собор". Автор відзначає багатство мови Гончара і наводить новотвори, що їх уживає письменник, як от „батькопродавець" (аналогічно до слова „христопродавець"), „буйноногий", „плюндрач" (від слова „плюндрувати"), „підтоптанець" (замість „підтоптаний"), „присмуток" (невеликий сум), „придуманка" (від слова — придумати, винайти); Гончар уживає насмішливе „безвірко", замість офіційно вживаного слова „безвірник".

Іраїда Ґерус-Тарнавська, викладач Манітобського університету (Канада), вмістила в „Анналах" статтю про новотвори в лексиці української мови в Канаді. Вона пише, що більшість перших українських поселенців у Канаді, які прибули наприкінці минулого століття, говорили південнозахідними діялектами української мови. Вони мали контакти з людьми, що говорили англійською, французькою та різними слов'янськими мовами, також кількома мовами індіянів. Отже мова канадських українців зазнавала різних впливів. Автор подає зразки новотворів. Наприклад, слово „студент" почали вживати не тільки щодо тих, хто вчиться в університетах, а студентами, під впливом англійської мови, також звали учнів початкових і середніх шкіл. Кімнати стали називати англійським словом „рум"; замість „прибирати" утворили слово „клінувати" — від англійського слова „клін"; степ звали індіянським словом „прерія", вживали ще багато інших чужомовних слів.

Авторка розрізняє новотвори, що увійшли в мову українських канадців після Другої світової війни. Серед новоприбулих було багато людей, які говорили українською літературною мовою, її вживали українські газети, радіопередачі і школи. Проте в живій українській мові і далі вживають багато англійських слів, зокрема тих, що означають назви навчальних дисциплін, академічні ступені, типи шкіл, професії, технічні терміни та багато інших.

В цілому новий том „Анналів Української Вільної Академії Наук" підсумовує останні досягнення у вивченні української мови, відкриває нові проблеми і підкреслює вагу українського мовознавства для світової славістики.

Книжка вийшла в твердій оправі, має 376 стор. Ціна 30 дол.

У підготові до друку

• Том „Анналів", присвячений філософії та історії філософії на Україні. Головний редактор Євген Лащик, редактор — Тарас Закидальський. Том міститиме статті про українських філософів (Г. Сковорода, О. Потебня, Д. Чижевський та ін.), також статті сучасних українських авторів з окремих філософських проблем.

• У роботі є кілька дальших томів „Джерел до новітньої історії України". Марко Антонович закінчує підготову до друку „Щоденника" Євгена Чикаленка, а Олег Федишин — „Спогадів" Володимира Кедровського. Далі йде робота над томом, що міститиме невидані листи Михайла Драгоманова і письменників доби „Літературно-Наукового Вісника".

ФІНАНСИ АКАДЕМІЇ

Фінансову базу Академії складають щорічні внески членів (40 дол.) і пожертви прихильників Академії, допомога українських організацій, прибуток з продажу видань і суми, одержані за заповітами.

Пожертви на окремі видання уможливили появу цінних книжок. Списки жертводавців друкуються в українській пресі. Серед прихильників Академії є люди, які підтримують її діяльність десятки років; на місце тих, що відходять, щороку з'являються нові. Усім їм Управа Академії глибоко вдячна, також висловлює велику подяку українським організаціям за їхню підтримку. Пожертви на Академію можна знімати з суми прибутків при заповненні податкових документів.

Конференція дійсних членів

Конференція дійсних членів Академії (за статутом її найвищий орган) відбулася у Нью-Йорку 9 листопада 1985 р.

Юрій Шевельов, Президент Академії, доповів про її діяльність від часу останньої конференції у листопаді 1984 р. Найважливішим досягненням він вважає появу двох публікацій Академії: монографії „Гетьман Петро Дорошенко" Дмитра Дорошенка і XV тому „Анналів" Академії, що містить статті з українського мовознавства.

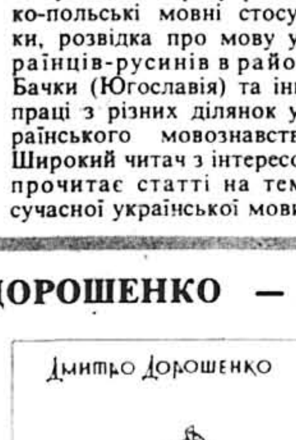
В зв'язку з закінченням каденції Шевельова, Діючим президентом Академії став Ярослав Білінський, який дотепер був першим Віце-президентом.

Юрій Шевельов далі відповідає за видання чергового XVI тому „Анналів" Академії, присвяченого проблемам літературознавства, і за видання III тому „Джерел до новітньої історії Урїни", що міститиме невидані листи Михайла Драгоманова і письменників доби „Літературно-Наукового Вісника". Шевельов також буде організатором відзначення 125-ої річниці Київської академічної традиції (1861-1986).

ДМИТРО ДОРОШЕНКО — „ГЕТЬМАН ПЕТРО ДОРОШЕНКО"

У листопаді 1985 р. вийшла друком монографія Дмитра Дорошенка — „Гетьман Петро Дорошенко". Книжка, що має 712 сторінок, є першою в історії української історіографії докладною публікацією про життя і політичну діяльність гетьмана, який увійшов в історію України як завзятий борець за її незалежність у другій половині XVII століття, після так званого „возз'єднання" України з Московщиною, згідно з Переяславською угодою 1654 року.

У передмові до книжки, її редактор Василь Омельченко пише, що автор монографії Дмитро Іванович Дорошенко, видатний український історик і громадсько-політичний діяч, у своїй дослідницькій праці завжди цікавився гетьманом Петром Дорошенком і збирав про нього матеріяли. Цьому зацікавленню сприяла і родинна традиція: учений був нащадком одного з братів гетьмана.

Обгортка Петра Холодного

Безпосереднім поштовхом, що спонукав Дмитра Дорошенка опрацювати монографію про гетьмана Петра Дорошенка, було те, що у 1936-1939 роках учений розшукав нові матеріяли про гетьмана і його добу в архівах Варшави, Кракова, Львова і Познані. Монографія була закінчена напередодні Другої світової війни. Авторова передмова до неї має дату: „Варшава. 30 червня 1939 року". Невдовзі почалася довга і важка мандрівка автора і його твору на Захід. Перебуваючи під час війни у Празі, учений доповнював свою монографію і готував рукопис до майбутнього друку, чого не можна було здійснити в умовах війни. Виїзджаючи 1945 року з Праги на Захід у тяжких і небезпечних умовах, Дорошенко не міг узяти з собою рукописа і до своєї смерти в 1951 році не знав про долю своєї найбільшої праці.

На щастя, монографія не загинула у воєнній круговерті. 1970 року рукопис знайшовся в одній з країн Західньої Европи і його було передано Українській Вільній Академії Наук у ЗСА, яка ухвалила видати цю працю видатного історика України, першого президента Академії. Кілька років пішло на підготовку рукопису до друку, бо треба було уточняти багатющі бібліографічні дані.

Щойно видана монографія детально описує життя і політичну діяльність гетьмана Петра Дорошенка на тлі подій на Україні в добу відому як „руїна".

Автор монографії „Гетьман Петро Дорошенко" питає: „Що власне було політичним ідеалом Дорошенка"? і дає таку відповідь: „Певна річ, що звертаючися до Польщі, Москви і Туреччини, він міг говорити з ними лише про „протекцію" на основі найширшої автономії України. Але в короткі моменти своїх успіхів він виходив поза межі козацького автономізму й розгортав прапор дійсно незалежної соборної України в широких етнографічних межах 'від Путивля до Самбора'. На свою владу він дивився як на всеукраїнську і з перших кроків свого гетьманування дбав про об'єднання обох боків Дніпра".

Ціна книжки 35 дол.

Книжка „Леонід Перфецький"

Кіннотники Армії УНР. Рисунок Леоніда Перфецького.

Далі йде праця над підготовою до друку книжки „Леонід Перфецький". Редактором є Святослав Гординський, який добре знав мистця. Книжка міститиме статтю Петра Холодного, мол. — „Леонід Перфецький — баталіст", дві статті С. Гординського: „Леонід Перфецький у Парижі (1925-1939)" та „Релігійне малярство Леоніда Перфецького" і численні репродукції праць Перфецького (включно з „осучасненими" ілюстраціями до „Енеїди" Котляревського). На думку С. Гординського, найціннішими є малюнки з часів визвольних змагань., які мають не тільки велику мистецьку, але й історичну вартість. Книжка також міститеме біблографію і каталоги виставок Л. Перфецького. Текст буде поданий українською, англійською і французькою мовами.

Недавні видання Академії

Володимир Міяковський. **„Недруковане і забуте".** Редактор Марко Антонович, 509 стор. Серія: Джерела до новітньої історії України, том І. Ціна в твердій оправі 30 дол.

Тарас Гунчак, редактор. **„Українська революція, документи, 1919-1921 рр."** 478 стор. Серія: Джерела до новітньої історії України, том 2. ціна в твердій оправі 25 дол.

Пантелеймон Куліш. **„Вибрані листи, українською мовою писані".** Редакція Юрія Луцького, вступна стаття Юрія Шевельова. 326 стор. Ціна в твердій оправі 20 дол.

Богдан Певний, редактор. **„Микола Неділко".** Монографія. 183 стор., 60 кольорових ілюстрацій, також чорнобілі. Англійське резюме. Ціна в твердій оправі 25 дол.

„Харків у роки німецької окупації, 1941-1943". Другий випуск з серії малих видань Академії — „Доповіді і повідомлення" містить тексти доповідей, прочитаних 11 листопада 1984 р. на конференції в Академії в циклі Харківських викладів. Любов Дражевська — **„Діяльність органів самоврядування і громадських організацій у Харківській області в 1941-43 рр."**, Оксана Соловей — **„У Просвіті і навколо".** 30 стор., ціна 1.80 дол. пересилка 56 центів.

Всі видання замовляти в Академії.

Адреса Академії:

The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the USA. 206 West 100 St., New York, N.Y. 10025. Телефон (212) 222-1866.

Генеральний секретар і директор бібліотеки і архіву Василь Омельченко буває четвергами від 1 до 6 год. по полудні. Зустрічі за домовленням.

Бібліотека і архів відкриті від 11 до 4 год. по полудні від вівтірка до четверга включно. Інші дні і години за домовленням.

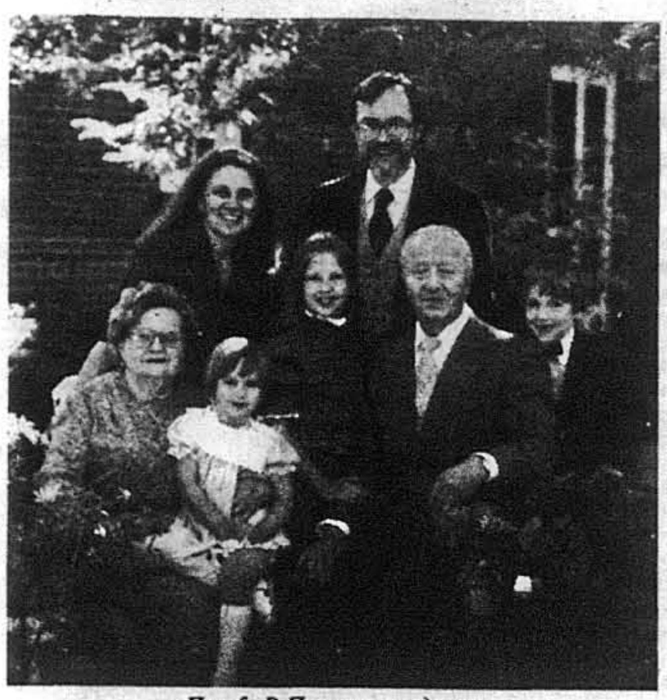
Канцелярія відкрита від 11 до 4 год. по полудні від вівтірка до п'ятниці включно. Інші дні і години за домовленням.

Керівник канцелярії і скарбник: Олена Несіна.

Продаж книжок і виставки в залі Академії: Оксана Радиш.

Редагували: Любов Дражевська і Уляна Любович.

Родинне свято в Чикаґо

Проф. В.Процик з родиною

Приємно нам повідомити українську громаду про подію, яка відбулася в неділю, 19-го січня ц. р., з нагоди 75-ліття проф. д-ра В. Процика у сполуці з багатородинним святковим прийняттям у люксусовому українському ресторані „Галан'с".

Гостину зорганізував єдиний син Ювілята д-р Юрій, разом зі своєю дружиною Лідою (обоє лікарі), а відкриваючи прийняття молитвою, привітав членів родини та запрошених приятелів в особах: Клодницьких з кузинкою Орос, Пундіїв з матір'ю Анною Стародуб, Казанівських, Нечвідів, Щербанюків, Кецалів, Басюків, Сеників і Вернів з матір'ю М. Коваль.

Під час смачного обіду привітав ювілята також його шваґер д-р Павло Пундій. Він накреслив визначніші події та досягнення свого старшого шваґра, який, ще як студент, дуже багато займався культурно-освітньою працею в своєму довкіллі. Будучи студентом, заробляв собі лекціями, щоб закінчити університетські студії з клясичної філології у Львові в 1939 році. Ще того самого року проф. Процик почав учителювати в українських гімназіях, спершу в Камінці Струміловій, а опісля в Белзі, де був також директором української торговельної школи. На еміґрації в Німеччині ювілят вчив в українській гімназії в Реґенсбурзі.

Крім диплому на вчителя середніх шкіл, проф. Процик має докторат з Українського Вільного Університету, де в 1954 році захистив свою дисертацію на тему: „Проблематика жестикуляцій у комедіях Менандра, Плявта і Теренція". По приїзді в 1949 році до ЗСА д-р Процик був головою Відділу УККА у Виллимантику, Конн., де також співав у церковних хорах. Опісля перенісся з родиною до Чикаґо, де у 1955 році одержав разом із своєю дружиною громадянські папери. Тут, щоб облегшити свою працю, ювілят почав студіювати в Іллинойському технічному інституті механічну інженерію, яка дала йому змогу набрати досвіду й стати продукційним інженером у „Сан-бім" корпорації.

Крім вищенаведеного зайняття, проф. Процик був активним у місцевій Українській Учительській Громаді, де давав доповіді на педагогічні теми для молодих учителів. В 1976 році відійшов на заслужену емеритуру. Від цього часу разом зі своєю дружиною часто допомагає доглядати за своїми малими внученятами, які є також і під дбайливою опікою бабуні Осипи Клодницької.

Вітання закінчив д-р Пундій подякою ювілятові, своєму шваґрові і його подрузі, за їхню довголітню допомогу його родині, коли він був на студіях чи на шпитальній практиці в Ню Йорку.

Дружина ювілята—Надія з дому Склепкович, батько якої, священик, згинув на засланні в Сибірі. Батько невістки, д-р Ліди, д-р Осип Клодницький, був старшиною в Українській Галицькій Армії. Син ювілята, д-р Юрій, служив як старшина в американському війську.

Д-р Юрій і д-р Ліда Процики мають троє дітей: 10-річна Калинка є ученицею Школи Українознавства, 6-літній Данилко ходить до українського садка, а трирічна Стефа вже добре володіє українською мовою. Вся родина Проциків є членами УНСоюзу.

Опісля д-ра Процика привітав мґр Еміль Басюк, президент Українського Національного Музею, та склав на честь ювілята гарний вірш.

На кінець, вже після тостів, частого „многоліттствія' і солодких тортів, які приготовила дружина ювілята Надя і приятелька Кецала, промовив сам ювілят, дякуючи родині та приятелям за таку милу несподіванку з його 75-літтям.

Н. Н.

Зимовий баль ТУІА в Дітройті

Дебютантки, ескорти й Управа Відділу ТУІА на зимовому балю (зліва): Надя Лаврин, опікунка дебютанток, Микола Лаврин, голова Відділу, Маруся Галабурда, Богдан Край, Раїса Гризодуб, Андрій Смик, Ліда Заревич, Марко Перел, Лієн Фецько, Андрій Зарицький, Сузет Фабера, Марко Качмар, Катруся Цісарук, Марко Якубович, Марта Стефанюк, Левко Голубець, Ірина Сеник, опікунка дебютанток, Ігор Козак, аранжер балю.

Кожного року успіх традиційного зимового балю ТУІА в Дітройті стоїть під знаком запитання. Хоч така імпреза є єдиним репрезентативним балем на терені метрополітального Дітройту, непередбачена погода, не все добірна оркестра і можливий брак зацікавлення публіки утруднюють Відділам робити відповідні приготування. Кажуть, що стиль традиційних балів у великих залях повертається і що популярність танків 1940-их років зростає. Та крім частіших радіових передач великої танкової оркестри, немає конкретних доказів що жанр тої минувшини вертається.

На цьогорічному балі ТУІА-Дітройт було не так, як завжди. Це проявилось у виконанні оркестрою Колдуна репертуару вже „закапсульованих шлягерів" 1950-их років. Танґа, фокстроти, румби і вальці чергувались частіше, чим побутові коломийки, польки і „рок", якого майже не було, бо попсувались органки і електронічні посилювачі. У висліді — знаменита забава, дійсна карнавалова атмосфера і загальне вдоволення.

Як в минулих шістьох роках, так і цього року баль відбувся в Українському Культурному Центрі у Воррені, 25-го січня ц.р. Суха, лагідна погода, нова оркестра, традиційна презентація дебютанток притягнули велике число гостей (приблизно 300 осіб), в тому багато молоді, з Метрополії Дітройту, межуючих стейтів та сусідньої Канади. При відкриттю голова Відділу інж. Микола Лаврин привітав гостей і дебютанток та ґратулював родичам за їхню дбайливість у вихованні своїх дочок в українському дусі. Зупиняючись коротко над ролею ТУІА в українському суспільному житті, він з гордістю підкреслив важність такого публічного форуму, яким є щорічна презентація і з вдоволенням підмітив позитивний зріст членства Відділу, завдяки молодшим кадрам ґрадуантів інженерських наук. Заповівши, що частинний дохід з балю буде переданий на цілі Гарвардського Проєкту, він відтак попросив інж. Ігоря Козака, аранжера балю, до ведення дальшої програми.

Головною атракцією кожнорічного балю є презентація дебютанток. Включно із 1986 роком таких дебютів було 27, під час яких 286 молодих дівчат переживали глибоко зворушливий момент офіційного виступу перед громадою. Тому й не диво, що дебютантки в довгих білих сукнях, прикрашені китицями троянд, в супроводі звуків „Місячної серенади" і сайва прожекторів, і цим разом виступали з оправданим зворушенням. Вони кланялись з ґрацією балерини на першому виступі, і одержували признання гостей у формі рясних оплесків. Аранжер балю індивідуально виголошував їхні прізвища, назви школи та представляв їхніх родичів і товаришів забави.

Програма презентації була б закінчена після останньої інтродукції. Ще було коротке слово аранжера балю, ґратуляції від товариства, тоаст, перший танець дебютанток з їхніми батьками і ескортами. Та тут була ще несподіванка. Управа Відділу вважала за відповідне відмітити ролю одної особи, яка через останніх 20 років була відповідальна за виготовлення дебютової програми. Оцінюючи такий вклад праці для товариства і висловлюючи признання, інж. Лаврин вручив Ірині Сеник, довголітній організаторці дебюту, китицю червоних троянд.

Слідувала вечеря, а відтак, забава, яка почалася танком присвяченим матерям дебютанток. Згодом гості балю заповнили танкову частину залі і не сходили із неї аж до перерви. Помітним була жива участь в танцюванні, мабуть завдяки жанрові танків, які апелювали до більш консервативного покоління. Зате молодь мала менше нагоди висловити свій ентузіязм, бо не було музики „рак", але все ж таки знаменито写 написалась під час коломийки, гопака і „курятка".

Зимовий баль ТУІА був великим успіхом. Вдоволення гостей було найкращим мірилом на признання Відділові за вдало проведену імпрезу. Не обійшлось одначе без деяких завваг. Якщо на майбутнє не буде кращого порозуміння із керівництвом УКЦентру відносно цілої залі, а не дві треті, як було, (а було тісно), то на 1987 рік прийдеться розглядатись за іншим приміщенням.

Організація балю була під проводом балевого комітету і його голови інж. Ю. Вороновича і голови Відділу інж. М. Лаврина. Баль був приготований із помітною дбайливістю. Це особливо відноситься до замовлення столиків і розміщення гостей, якими зайнялись д-р Б. Гайдукевич і його дружина Ліда. За організацію дебюту відповідали Надя Лаврин і Ірина Сеник, які вжили всіх старань щоб така програма була імпозантною. Без сумніву, компетентність референтів поодиноких функцій і тісна співпраця членів балевого комітету склались на успішне завершення зимового балю.

К. І.

Москва...

(Закінчення зі стор. 2)

Східня Німеччина позичила 20 мільйонів долярів нікараґському комуністичному урядові для провадження підривної роботи в Центральній Америці). Також Західня Німеччина, щоб „придобрухати" німецьких комуністів, дала велику позику Східній Німеччині, але це, зрештою, є підставою „національної", т. званої „міжнімецької" політики Бонну.

Американські банки біжать навипередки один перед другим, щоб давати позики для держав Варшавського Пакту, — заявив сенатор Джек Ґорн, республіканець, Юта, голова Сенатської торговельної комісії. Він уважає це явище настільки небезпечним для Америки, що плянує внести поправку до закону про Контролю експорту, щоб дати президентові більшу силу контролі відносно пересилання капіталів до бльоку комуністичних, підмосковських держав. Американський Уряд запропонував в січні ц.р., щоб американські банки застановилися над ризиком від позичок. Одним із ризик були названі позики для не-західніх країн, в тому був названий Совєтський Союз.

Проводирі західніх банків стали дуже затурбовані тим, що останньо СССР практикує такий спосіб, що посилає своє банки, які діють на Заході, щоб брали короткореченцеві позики в Міжнародному банку. В останньому часі ті совєтські, банки позичають там великі суми, і в той спосіб допомагають Москві у недостачі західньої валюти.

Велика небезпека такої практики совєтського уряду на Заході полягає в тому, що Совєтський Союз може позичати великі суми в тому Міжнародному банку, при чому жадна поодинока західня країна, яка є членом-уділовцем того Міжнародного банку, не є належно свідома про велику небезпеку для Заходу такою хитрою московською практикою.

Західні економісти, які вивчають совєтську економію, твердять, що СССР підприняв амбітні пляни, щоб у біжучому році змодернізувати свою індустрійну базу. Він також плянує витратити велетенські суми, щоб почати розбудовувати (дехто зі знавців твердить, що вже давно почали) свою протиракетну „зоряну війну", яку заплянував президент Реґен для Америки. („Зоряна оборона). Першою частиною того совєтського пляну є напозичати великих капіталів у формі позик, від західніх країн, щоб могти, ті пляни фінансувати.

У останньому часі Совєтський Союз почав кампанію для придбання західніх капіталів, щоб за їх допомогою почати розбудову тих своїх плянів. Нещодавно Москва була вислала свого нового міністра закордонних справ, Едуарда Шеварднадзе до Японії, щоб наладнати з нею кращі відносини, аби після того одержати японські капітали. А в грудні 1985 року Москва запросила до себе аж 400 американських бизнесменів з надією, що запропонувавши їм великі контракти, вони негайно звернуться до своїх банків, щоб вони уділили СССР позики.

Дуже розумно і, на нашу думку, правильно, оцінив ті совєтські намагання одержати позики на Заході, впливовий американський часопис, „Вол Стріт Джорнал", де написано: „Крім факту, що немає причини вірити, що москалі в якийсь спосіб змінять свої політичні цілі, коли вони по цілому світі стали шукати за позиками, треба мати на увазі ще й те, що немає жадної певности щодо повернення тих кредитів. Країна, що має такі великі пляни, а є дуже залежна від здобуття чужої західньої твердої валюти для її неоплатної господарки, не є спеціяльно доброю для уділювання позик".

„Західнім банкірам, — читаємо там далі, — які думають, що вони бачать нову ясну еру в американсько-совєтських відносинах, треба порадити, щоб вони добре застановилися. Це, що вони бачать, є лиш трошки більше, як блимання каганця. Москві тільки раз удалося натягнути Захід, що він дав великі позики для її комуністичних сателітів, але їй вже не вдасться натягнути Захід на такі великі суми другий раз для себе. Американські банкіри, які хочуть робити такі бизнеси з Совєтським Союзом в теперішніх обставинах, можуть робити, якщо сенаторові Ґорнові не вдасться провести його закону. Але вони не могтимуть колись сказати, що їх не попередили про небезпеку, коли вони потратять великі суми на тих, на їх думку, 'добрих' московських 'бизнесах'."

РОЗВАЛ ТАМ ПІД ТИСКОМ води створив великі ... що залили багато домів в північній Каліфорнії ... покищо зменшився і мешканці вперше від початку дощової бурі почали під кінець тижня відчищувати свої доми.

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п.

МАРІЇ КУЛИНИЧ

складаємо 50.00 долярів

на ФОНД ОБОРОНИ ПРОТИ ЗНЕСЛАВЛЮВАННЯ Й ОЧОРНЮВАННЯ УКРАЇНЦІВ.

Інж. Дмитро і Марія КУЛИНИЧІ

З глибоким смутком повідомляємо Приятелів і Знайомих, що 11-го лютого 1986 р. відійшла від нас у Вічність на 90-му році життя

наша Дорога

МАМА, БАБЦЯ І ТЕТА

бл. п.

ОЛЕНА САС

з Медицьких

вдова по бл. п. проф. Осипові.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 14-го лютого 1986 року у церкві св. Трійці в Кергонксоні, Н. Й., ПОХОВАНА на місцевому цвинтарі.

Просимо про ласкаві молитви за душу Покійної.

Горем прибиті:

сини:
БОГДАН з дружиною ОЛЬГОЮ
РОМАН
внук — ЮРКО
сестрінки:
ВОЛОДИМИР ЦІХАНСЬКИЙ з дружиною ЯРОСЛАВОЮ
ІВАННА БІЛЕЦЬКА зі сином ВОЛОДИМИРОМ
та ближча і дальша Родина

В глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів, Знайомих та Українську Громаду, що 7-го лютого 1986 р. відійшов від нас у Вічність наш Найдорожчий ЧОЛОВІК, БАТЬКО І БРАТ

бл. п.

АНДРІЙ КЛЮЧКА

ПАНАХИДА відбулася 10-го лютого 1986 р., о год. 7:30 веч.

ПОХОРОН — 11-го лютого 1986 р., о год. 10-ій ранку в соборі Пресвятої Родини при 4250 Harewood Road, N.E., Washington, D. C. 20017, а відтак на Вічний Спочинок до Українського Національного Цвинтаря ЗСА, 4111 Pennsylvania Avenue S.E., Washington, D.C. 20746.

Горем прибиті:

дружина — ЮЛІЯ
син — ВОЛОДИМИР з дружиною ЛІНДОЮ
дочки — АНДРЕЯ І МАРІЯ ЕЛЕН
сестра — АННА КАПІНУС з родиною
брати: ІВАН КЛЮЧКО з родиною
ПАВЛО КЛЮЧКА з родиною

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

У великому смутку повідомляємо Рідню, Приятелів і Знайомих,

що у п'ятницю, 28 лютого 1986 р., о год. 9-ій ранку буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ

у церкві св. Юра в Ню Йорку, Н. Й.

за нашого найстаршого БРАТА

бл. п. д-ра

Любомира Макарушку

Усіх людей доброї волі просимо помолитися за спокій Його душі.

РОДИНА

У глибокому смутку повідомляємо Рідню, Приятелів і Знайомих, що 24-го січня 1986 р. упокоїлася в Бозі у Філядельфії, Па.

наша Найдорожча

МАТИ І БАБУНЯ

бл. п.

Анна Ольшевська

уроджена 1-го січня 1909 р.

ПОХОРОН відбувся у вівторок, 28-го січня 1986 р. у Філядельфії, Па. з церкви св. Покрови на цвинтарі Оакленд у Філядельфії, Па.

ЛЮДМИЛА ПАЛАТАЙКО, дочка
БОРИС ПАЛАТАЙКО, внук

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ ПОКІЙНОЇ,

в понеділок, 10-го березня 1986 р., о год. 7-ій веч.

буде відслужена

в церкві св. Покрови у Філядельфії, Па.

ЗАУПОКІЙНА БОГОСЛУЖБА з ПАНАХИДОЮ

Просимо згадати в цей день Покійну у своїх молитвах.

РОДИНА

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ Української Православної Кредитівки в Ню Йорку, Н. Й.

відбудуться

в неділю, 23-го березня 1986 р., о год. 1-ій по пол.

в залі Української Православної Церкви

Св. Тройці в Ню Йорку, Н. Й.

при 359 Брум вул.

УВАГА! Для реєстрації вимагана щаднича книжечка.

Управа Кредитівки

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ

ЗБОРИ

ФЕДЕРАЛЬНОЇ КРЕДИТОВОЇ КООПЕРАТИВИ

„САМОПОМІЧ"

в Ню Йорку

відбудуться в неділю, 23-го березня 1986 року

в великій залі Академії св. Юра, 215 Схід 6-та вул., Ню Йорк, Н. И.

Початок точно о год. 2:30 по пол.

ПОРЯДОК НАРАД

1. Відкриття Зборів
2. Відчитання протоколу з попередніх Річних Зборів
3. Звіт Управи
4. Звіт Скарбника
5. Звіт Кредитового Комітету
6. Звіт Контрольної Комісії
7. Обговорення Зборів
8. Вибір трьох членів Управи
9. Різне
10. Закриття Зборів

Управненими до голосу є тільки члени. Доказом членства є ощадностева книжечка, яку треба мати зі собою.

У випадку спільного конта — тільки перша особа є управнена до голосу.

ЗА УПРАВУ

Адв. РОМАН ГУГЛЕВИЧ, Голова — Д-р ІВАН ФЛИС, Секретар

Український Літературно-Мистецький Клюб

136 Друга Авеню — ДІМ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ

П'ятниця, 28-го лютого 1986 р., початок о год. 7-ій веч.

Д-р Осип Оришкевич

„Враження з недавньої поїздки в Україну, ілюстровані найновішими прозірками, — Крим, Київ, Байкове Кладовище, — могили визначних українців".

ANNUAL STATEMENT OF UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC. 1985

ASSETS:	
*Bonds	39,971,069
*Common stocks	381,689
Mortgage loans on real estate	4,126,823
Certificate loans and liens	781,216
Cash on hand and on deposit	188,025
Other invested assets	8,101,386
Accident and health premiums due and unpaid	3,623
Life insurance premiums and annuity considerations deffered and uncollected	132,824
Investment income due and accrued	973,312
Electronic data processing equipment	86,514
TOTAL:	**54,746,484**

*Assets are valued according to statutory requirements and the basis of valuation prescribed by the National Association of Insurance Commissioners in the book "Valuations of Securities"

LIABILITIES, SPECIAL RESERVES AND UNASSIGNED FUNDS

Aggregate reserve for life certificates and contracts	32,522,503
Aggregate reserve for accident and health certificates	16,685
Orphan's Fund liability	172,156
Supplementary contracts without life contingencies	10,158
Certificate and contract claims:	
Life	411,835
Accidental and health	15,000
Provisions for refunds payable in following calendar year estimated amounts:	
Apportioned for payment to December 31, 1986	800,000
Premiums and annuity considerations received in advance less $ none discount; including $25,702 accident and health premiums	719,870
Commissions to fieldworkers due or accrued	114,335
General expenses due or accrued	411,500
Taxes, licenses and fees due or accrued	1,886
Net adjustment in assets & liabilities due to foreign exchange rate	1,874,084
Unearned investment income	430
Amount withheld or retained by Society as agent or trustee	6,031
Liability for benefits for employees and fieldworkers if not included above	4,996
Printing plant expenses due and unpaid	9,537
Mandatory securities valuations reserve	392,026
Unexpired subscriptions to Official Publication	59,254
Deficit net worth of subsidiary	1,211,559
TOTAL liabilities	38,753,851
Unassigned fund & special reserves	15,992,633
TOTAL:	**54,746,484**

GENERAL EXPENSES

Insurance

	Life	Accident & Health	Investment	Fraternal	Total
Salaries and wages	381,320	28,456	113,827	45,530	569,135
Insured benefit plans for employees	264,340				264,240
Legal fees and expenses	6,365				6,365
Medical examination fees	4,646				4,646
Fees of public accountants and consulting actuaries	37,934				37,934
Traveling expenses	18,754		1,704	13,639	34,098
Advertising	22,052			22,052	44,104
Postage, express, telegraph and telephone	24,445		9,778	14,667	48,891
Printing and stationery	15,882			15,882	31,765
Cost or depreciation of furniture and equipment	16,953				16,953
Rental of equipment	21,972				21,972
Lodge supplies less $ (none) from sales	2,705				2,705
Books and periodicals	2,913				2,913
Bureau and association dues	3,221				3,221
Insurance, except on real estate	25,543				25,543
Collection and bank service charges	6,660		16,015		22,675
Sundry general expenses	17,391				17,391
Refund of sundry expenses				(108,502)	(108,502)
Field conferences other than local meetings				16,393	16,393
Official Publication				422,083	422,083
Expenses Supreme Lodge Meetings	26,868			26,868	53,736
Youth Sports Activities				3,115	3,115
Donations, Scholarships, Etc.				271,570	271,570
Convention Expenses				101,134	101,134
Real-Estate expenses			898,894		898,894
Investment expenses not included elsewhere			288		288
General Expenses Incurred	**899,972**	**28,456**	**1,040,508**	**844,435**	**2,813,373**
General Expenses unpaid December 31, previous year	5,337			300,000	305,337
General Expenses unpaid December 31, current year	10,201		150	401,149	411,500
General Expenses paid during year	**895,108**	**28,456**	**1,040,358**	**743,286**	**2,707,210**

TAXES, LICENSES AND FEES

Insurance

	Life	Accident & Health	Investment	Fraternal	Total
State insurance department licenses and fees	12,931				12,931
Other state taxes	4,289	320	1,280	512	6,401
Federal taxes	30,642	2,286	9,147	3,658	45,735
All other taxes	3,107				3,107
Taxes, Licenses and Fees Incurred	**50,970**	**2,606**	**10,427**	**4,170**	**68,175**
Taxes, licenses and fees unpaid December 31, previous year	27,749	298	1,193	477	29,718
Taxes, licenses and fees unpaid December 31, current year	1,264	94	377	150	1,886
Taxes, licences and fees paid during year	**77,455**	**2,810**	**11,243**	**4,497**	**96,006**

RECONCILIATION OF LEDGER ASSETS:

Increases in Ledger Assets:

Premiums on life health certificates & annuity considerations	2,769,754
Accident and health cash premiums	80,906
Amounts increasing Orphans Fund	4,166
Gross investment income	6,342,892
Income printing plant	1,052,925
Reinsurance exp. refund	37
From sale or maturity of ledger assets	17,765
Escrow account increase	768
Total increases in ledger assets	**10,269,217**

Decreases in Ledger Assets:

Certificate and contract claims (life)	1,714,194
Accident and health	5,000
Interest on certificate funds	1,271
Surrender values	506,660
Refunds to members	979,968
Total paid members and beneficiaries	**3,212,094**
Paid for claims on supplementary contracts without life contingencies	2,232
Commission to fieldworkers:	
Life insurance and annuities	383,820
Accident and health	10,554
Total:	**394,375**
Decrease in Orphans Fund	2,519
General expenses and fraternal payments	2,707,210
Taxes, licenses and fees	96,006
Printing plant expenses	1,053,388
From sale of maturity of ledger assets	42,567
By adjustment in book value of ledger assets	17,932
Total decreases in ledger assets:	**7,528,327**

RECONCILIATION BETWEEN YEARS:

Amount of ledger assets December 31, of previous year	52,134,655
Increase (+) or decrease (-) in ledger assets during the year	+2,740,889
Total ledger assets December 31, of currant year	**54,875,545**

REFUNDS TO MEMBERS

Apllied to pay renewal premiums	85
Paid in cash	979,883
Total	**979,968**
Provision for refunds payable in following calendar year	800,000
Previous year payable	1,000,000
TOTAL REFUND TO MEMBERS	**779,968**

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

Valuation Exhibit as December 31, 1985

Total admitted assets	54,746,484
Liabilities & Unassigned Funds	
Reserve for life certificate	32,522,503
Reserve for ADD certificates	16,685
Claim & accrued liabilities	6,214,663
Total liabilities	**38,753,851**
Margin of safety to certificate holders	**15,992,633**
TOTAL:	**54,746,484**
The ratio of admitted assets to total liabilities at December December 31, 1985 was	141.3%
The ratio of interest earned on all funds during the year 1985 was	10.45%

(Signed by)

GEORGE SCHAUMANN, MAAA
CPS ACTUARIES
(Consulting Actuaries)

JOHN O. FLIS
Supreme President

ULANA M. DIACHUK
Supreme Treasurer

Березень...

(Закінчення зі стор. 1)

біжучому році перед Управою СФУЖО стоять знову поважні завдання у зв'язку з конференцією Жіночої ради, що має відбутися у Великобританії і до якої українки мусять підготовитися та підготовити відповідні матеріяли.

І тут саме наші гості є цим мотором, що шукає всіх можливих доріг для здобуття фондів. Фінансова комісія, яка складається із 12 членів, з головою Марією Хариною на чолі, працює наполегливо придумуючи раз-у-раз нові засоби, якими можна здобути потрібний для СФУЖО гріш.

Фінансова комісія відома від років з Балів преси, які організує разом із Спілкою Українських Журналістів Америки у Філядельфії та які проходять з великим успіхом від 1971 року.

Тепер вони придумали інший спосіб збірки фондів — видали мистецьку відзначку-жетон СФУЖО роботи Романа Завадовича, мол., яку будуть розпродувати впродовж місяця березня, в ціні по 1 долярові. В неділю, 2-го березня, за дозволом церковних властей, членки СФУЖО будуть розпродувати відзначку біля українських церков на терені ЗСА. Крім того переслано певну кількість жетонів до зв'язкових СФУЖО, що працюють в більших осередках, щоб відзначка дісталася до якнайбільшої кількости рук.

Нас цікавить в яких містах має Фінансова комісія своїх зв'язкових і гості радо подають нам ці інформації. Довідуємося, що зв'язковою Управи СФУЖО на ЗСА є Галина Царинник у Філядельфії, а зв'язковими у Чикаго Марія Громяк, у Вашінгтоні Теодозія Кічоровська, у Філядельфії Мирослава Гил, у Трентоні Ярослава Лабка, в Ню Гейвені Ліда Фіцилович, в Маямі Ірина Ракуш, Ст. Пітерсбурзі Стефанія Цегельська а в Детройті — Валентина Євич.

Наші гості підкреслюють, що розпродаж оцих відзначок-жетонів — це перша така спроба здобуття потрібних фондів. Поруч із жетонами зв'язкові одержують також гарно і мистецько виконані афіші роботи мисткині Галини Новаківської. Бажаємо їм гарних успіхів у завданні, яке вони взяли добровільно на себе, поруч численних інших обов'язків, що їх несуть у нашій громаді. Христю Сеник знаємо добре як активну членку Комітету Оборони Національних і Людських Прав в Україні; Христя Кульчицька — це теперішня директор Українського Центру у Філядельфії і секретар корпорації того Центру, Мирослава Гил працює як директор „Рідної Школи", а Марія Леськів відома із своєї довголітньої виховної праці у Пласті. Всі чотири кожного року є підпорою голови Фінансової Комісії СФУЖО Марії Харини в організуванні Балів преси. Треба подивляти, скільки енергії та наполегливости є у цих наших активісток СФУЖО, і тому можна надіятися, що і тепер у цій акції вони матимуть позитивний відгук української громади.

Українські...

(Закінчення зі стор. 2)

сьогодні доступні для наших людей і поза ЗСА. Програмою користуються в Канаді, далекій Австралії і навіть одна жінка з Вірджінських Островів.

Ці касети приходять поштою в пластикових коробочках, які легко закриваються. Відсилаючи касетки назад — тільки картку з адресою треба перевернути — можна віддати листоноші, чи викинути в поштову скриньку (уряд оплачує поштову обслугу). Це все пристосоване, щоб улегшити користовування програмою для незрячих, малозрячих і всіх, хто має фізичні недомагання які утруднюють читання. Треба мати апарат для відчитування касеток, який можна купити напростіший, або випозичити в місцевій публічній бібліотеці, задовольнивши їхні вимоги для „гендікепт". Вся ця обслуга є безплатна. Зацікавлені отримувати українські озвучені на касетки книжки повинні звертатися до: Mrs. Myroslava Oryshkevycz, The Clevelend Society for the Blind, Ukrainian Taping Service, 1909 East 101 St., Cleveland, Ohio 44106.

Награні касетки українські книжки, які охоплюють найрізноманітнішу тематику, це скарби, які приносять малозрячим любителям книги багато годин розради і улегшують часто зовсім самітнє життя. Наприклад, для моєї мами і для її приятелів-ровесників, яким вже тяжко самим читати, кожна озвучена українська книжка — це дорогий гість і „вікно у світ". Справді, треба подивляти посвяту і успіхи однієї людини і бути вдячним М. Оришкевич за її великий вклад і за наслідки цієї шляхетної програми. Ця харитативна облсуга наших може найбільш долею обіжених людей, яку самотужки (з допомогою добровольців-начитувачів) створила і провадить М. Оришкевич і в яку вона вкладає ввесь свій вільний час і свою душу, заслуговує на всебічну підтримку всієї нашої громади.

Українська Озвучена Бібліотека має свої витрати (наприклад, закуп касеток). Ці кошти покриваються виключно з пожертв української спільноти. З миру по нитці — голому сорочка, каже українська приказка. Заохочуємо українські установи і організації та людей доброї волі підтримати фінансово цю програму. Пожертви (звільнені від податку) слід виписувати на: The Cleveland Society for the Blind, зазначуючи, що пожертва є для Ukrainaian Taping Service, та пересилати на вищеподану адресу.

Рівночасно, закликаємо читачів цього допису допомогти своїм потребуючим з цієї добродійної обслуги.

ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО Ройтерса повідомило з Варшави, що уряд Польщі, який намагався викинути за всяку ціну американку Донну Су Керсі, одружену за поляка, несподівано для всіх змінив свою думку і дозволив їй залишитися в Польщі, якщо вона собі цього бажає. 32-річна Керсі живе в Польщі від 1981 року і викладає там англійську мову на Вроцлавській політехніці. Її муж Даріюш Ольшевсі є симпатиком забороненої урядом робітничої профспілки „Солідарність". Можливо тому польський режим хотів позбутися обидвох і викинути їх за кордон.

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

Плянується...

(Закінчення зі стор. 1)

членами Фундації. В справах транспорту літаком і поїздом слід звертатися негайно на адресу: Kobasniuk Travel Inc., 157 Second Ave., New York, N.Y. 10003 або телефонувати на число: (212) 254-8779, залучуючи чек на 150 дол.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 1-го БЕРЕЗНЯ 1986 р.

Асторія, Н. Й. Звичайні річні загальні збори 455-го Відд., о год. 3-ій по пол. в залі домівки СУМА при 31-ій Авеню. Будуть звіти і вибір Управи на 1986 р. Проситься членів прибути. По річних зборах відбудуться звичайні, на яких буде вибір делеґата і заступника на 31-шу Конвенцію УНС. — В. Наум, гол., О. Гентіш, секр.

Філядельфія, Па. Річні збори 397-го Відд., о год. 2-ій по пол. в домі УНС при 5004 Old York Rd., Філядельфія, Па. На порядку нарад: звіт уступаючої Управи, дискусія над звітами, вибір нової управи та плян праці на 1986 р. Після загальних зборів відбудуться місячні на яких буде вибір делеґатів і їх заступників на 31-шу Конвенцію УНС. Проситься членів прибути і взяти участь в Зборах. — Управа.

СЕРЕДА, 26-го ЛЮТОГО 1986 р.

Джерзі Сиtі, Н. Дж. Річні загальні збори 25-го Віддлу УНСоюзу Т-ва „Свобода" відбудуться о год. 5:30 веч. у приміщенні Головної Канцелярії УНС, 3-ій пов., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. Будуть звіти і вибір нової Управи. Після річних зборів — місячні збори для вибору 3-ох делеґатів і їх заступників на 31-шу Конвенцію УНСоюзу. — Управа.